

Vroege historie van Rembrandtstraat 83 te Nieuw-Borgvliet, gemeente Bergen op Zoom

Een woning met een markante geschiedenis, waarin graan een belangrijke rol speelt.

Van grond van een bierbrouwer, naar bakkerij en herberg, uitgebreid met stoomkorenmolen en later met kruidenierswinkel, naar autogarage en nu woning met hobbybrouwerij. Voorheen adres K195, nu Rembrandtstraat 83 te Nieuw-Borgvliet.

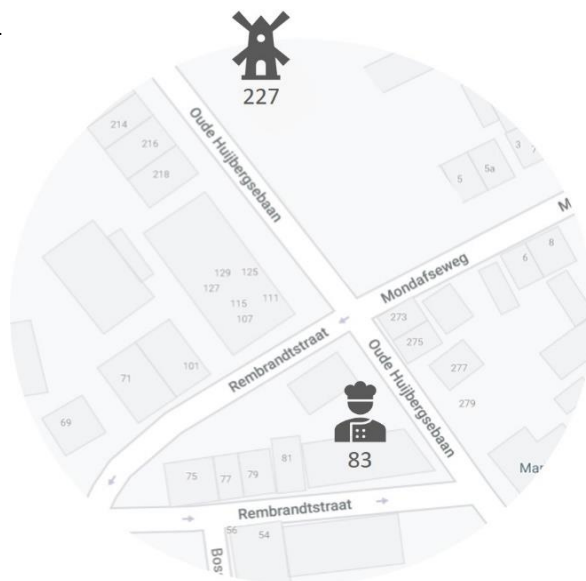
Historisch onderzoek: Willem Kruf

Redactie: Gabriëlle Rossing

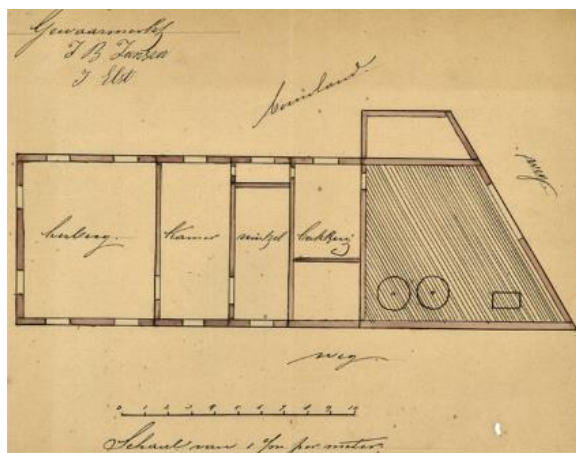
Bergen op Zoom, 16 augustus 2021, aangepast 21 september 2021 en 3 november 2021

Inleiding

Ruim een eeuw geleden, vanaf 1880, bevond zich in het pand aan de Rembrandtstraat 83 een stoomkorenmolen die was opgericht door de twee vrienden Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst. Zij waren daar de eerste molenaars. Ook waren zij tien jaar later ook de oprichters van windkorenmolen *De Twee Vrienden*, die op een steenworp afstand aan de Oude Huijbergsebaan 227 staat. Van 1905 tot circa 1968 hadden vader en zoon Meerbach op het adres van de stoomkorenmolen een bakkerij en kruidenierswinkel (afbeelding 1). Dit artikel gaat over de vroege historie van het pand aan de Rembrandtstraat. Daarnaast is er een historisch artikel over de windkorenmolen met de titel *Windmolen De Twee Vrienden op Nieuw Borgvliet*.

Afbeelding 1: Locatie van de stoomkorenmolen en bakkerij aan de Rembrandtstraat en de windkorenmolen aan de Oude Huijbergsebaan in de wijk Nieuw Borgvliet (bron: Google Maps).

Afbeeldingen 2 en 3: Plattegrond van de stoomkorenmolen (\pm 1880) van Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst en voor- en zijgevel van de Rembrandtstraat 83 te Bergen op Zoom anno 2021 (T-kruising Rembrandtstraat / Oude Huijbergsebaan).

Inhoud

Inleiding	1
Een opvallende muurschildering wekt nieuwsgierigheid.....	3
Tijdelijk eigenaren en gebruik van het pand	5
Eigenaren en gebruik van het pand.....	6
Tot 1825 is perceel Rembrandtstraat 83 onderdeel van hoeve De Raaijberg van Cornelis Moors.....	6
In 1825 koopt Marijn Berbiers de percelen F260 en F262	6
In 1852 wordt Franciscus Jacobs de nieuwe eigenaar van de percelen F260 en F262	8
In 1867 bouwt Marijn Hoppenbrouwers een huis op adres K195 en verwerft het huis	9
Johannes Baptist Jansen komt op Nieuw-Borgvliet wonen en koopt K 195	10
Vanaf 1878 wonen vrienden Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst in het pand op adres K195 ..	11
Oprichting van de stoomkorenmolen door Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst in 1880	11
De locatie van de stoomkorenmolen, zoals vermeld in het kadaster	15
Samenvoeging van percelen F596 en F597 en splitsing woning en meelfabriek in de jaren 1880	17
Bouw van de windkorenmolen “De Twee Vrienden” in 1890.....	17
Bedrijvigheid zoals vastgelegd bij de Kamer van Koophandel te Bergen op Zoom	18
Vermelding van de stoomkorenmolen in notariële aktes	19
Twee foto's en tekening van pand Rembrandtstraat rond 1900 en 1915	21
Over de bakker Cornelis Meerbach 1905-1941.....	22
Advertenties van bakkerij Cornelis Meerbach in dagbladen	27
Zoon Franciscus Meerbach neemt de bakkerij over	28
Naamlijst voor den interlocalen telefoondienst en nogmaals advertenties	32
Bronnen	33

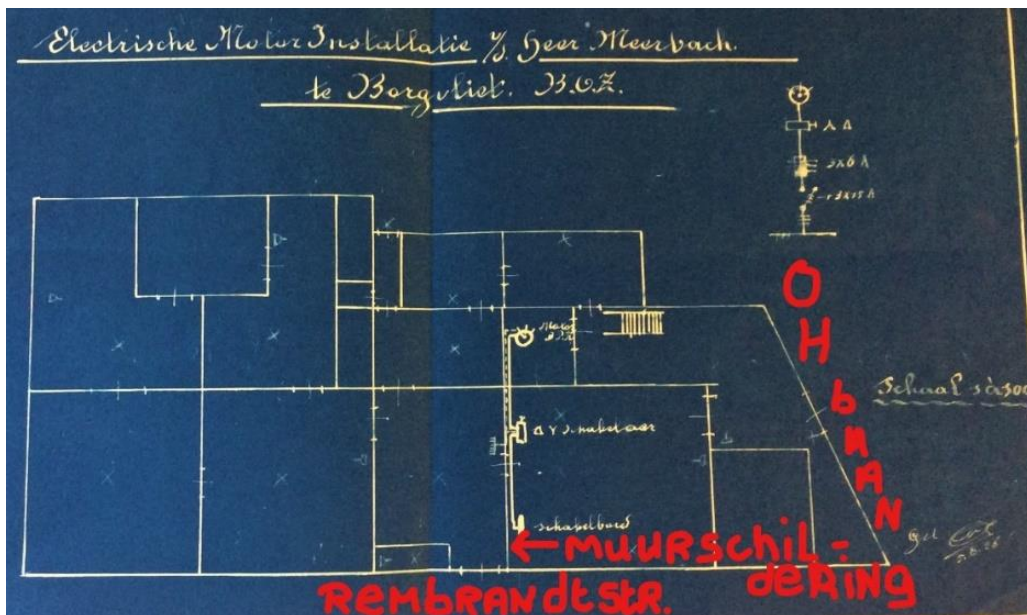
Een opvallende muurschildering wekt nieuwsgierigheid

Op de muur van het pand aan de Rembrandtstraat 83 te Bergen op Zoom is een muurschildering te zien van een man met een zak graan of meel op de rug (afbeeldingen 4, 5 en 6). Boven de schildering staat een spreekwoord dat luidt "God scheidt geen mond of hij scheidt er brood voor" (afbeeldingen 7 t/m 10). Vermoedelijk zijn de muurschildering en het spreekwoord aangebracht kort na 1880 toen Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst in het pand een stoomkorenmolen in gebruik namen (zie bladzijde 10).

De schildering vormt de start van historisch onderzoek van dit markante pand. De foto's van de muurschildering en het spreekwoord zijn in juni 2021 genomen door de huidige bewoners Gabriëlle Rossing en Jacob Francke.

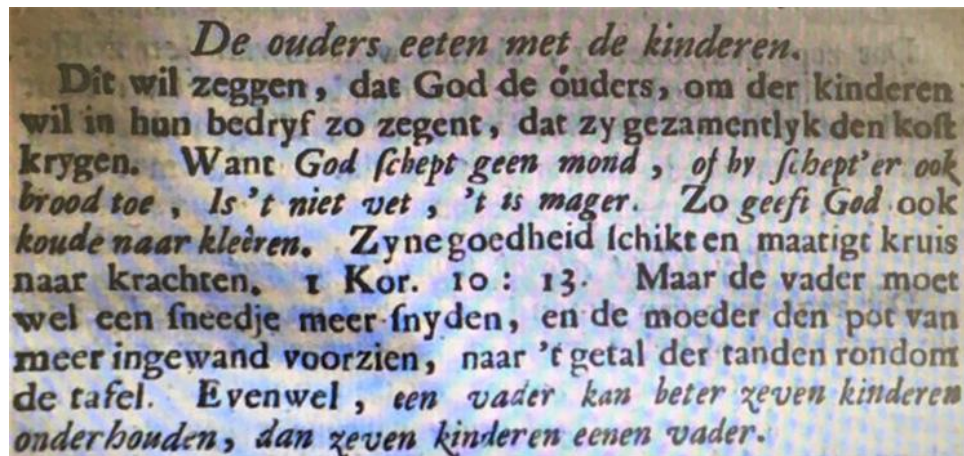
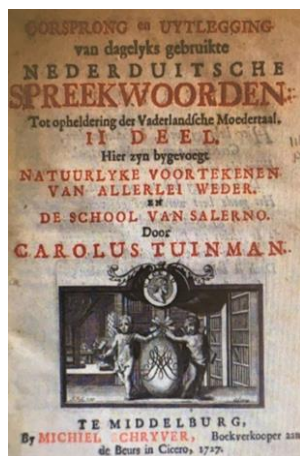
Afbeeldingen 4 en 5: Muurschildering van een man met een zak graan of meel op de rug (foto's: Cor Luijsterburg).

Afbeelding 6: Locatie van de muurschildering en het spreekwoord in de voormalige stoomkorenmolen. Deze afbeelding toont een plattegrond van het pand toen het door familie Meerbach werd gebruikt als bakkerij.

Afbeeldingen 7 en 8: Het spreekwoord dat op de muur staat: “God scheidt geen mond of hij scheidt er brood voor”.

Afbeeldingen 9 en 10: Het spreekwoord “God scheidt geen mond of hij scheidt er brood voor” staat uitgelegd op pagina 45 van een spreekwoordenboek uit 1727 dat is geschreven door Carolus Tuinman

Tijdelijk eigenaren en gebruik van het pand

Jaartal	Tot 1825	1825	1852	1867	1873	1878
Wie	Cornelis Moors	Marijn Berbiers, later erfgenamen	Franciscus Jacobs	Marijn Hoppenbrouwers	Johannes Baptist Jansen	Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst
Beroep	Landbouwer	Rentener, zoon en broer van bierbrouwer	(Meester) schoenmaker	Metselaar	Broodbakker	Broodbakker en herbergier
Aankoop/ Bouw	Eigenaar Hoeve De Raaijberg 1)	Koopt Hoeve De Raaijberg 1)	Koopt hoeve genaamd De Kleine Raaijberg 2)	Koopt gronden bouwt woningen	Koopt woning	Elst vestigt zich op Borgvliet bij Jansen
Gebruik	Bouwland, hakhout	Bouwland, hakhout	Bouwland	Woning	Bakkerij en winkel	Bakkerij, winkel en herberg
Kadastraal sectienum- mer/adres	o.a. percelen F 260 en F 262	o.a. percelen F 260 en F 262	Huisnummer K 195	Huisnummer K 195	Huisnummer K 195	Huisnummer K 195

- 1) op Nieuw-Borgvliet waren er in die tijd de grote hoeven De Raaijberg en Het Hoofdkwartier langs de Antwerpsestraatweg. De scheidslijn tussen de hoeven was het Koestraatje, de huidige Rembrandtstraat.
- 2) De hoeve de Raaijberg kende een tweede huis mogelijk is dit de Kleine Raaijberg.

Jaartal (vervolg)	1880	1884	1890	1900	1900	1940	1968
Wie	Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst	Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst	Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst	Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst	Cornelis Meerbach schoonzoon Jansen	Frans Meerbach, zoon Cornelis	Frans Meerbach, zoon Cornelis
Beroep	Jansen: broodbakker en Elst: tapper, stoommolenaar 1)	Molenaars		Jansen: broodbakker en Elst: stoommolenaar 2)	Broodbakker en winkelier	Broodbakker en winkelier	---
Aankoop/ /bouw	Aanbouw voor stoommaalderij	Kopen perceel met standerdmolen De Heimolen	Kopen perceel en bouwen windmolen	Einde stoommaalderij, maar mogelijk al eerder	Koopt pand		
Gebruik	Herberg, kamer, winkel, bakkerij, stoommaalderij	Zeer mogelijk niet meer in gebruik na onweer in 1880	Graan malen		Bakkerij en winkel	Bakkerij en winkel	Einde bakkerij winkel
Kadastraal sectienum- mer/adres	Huisnummer K 195, later K 233	Huijbergsebaan / Molenzichtweg	Oude Huijbergsebaan 227	Nieuw-Borgvliet 83	Nieuw-Borgvliet 83	Rembrandtstraat 83	Rembrandtstraat 83

- 1) = in bevolkingsregister 1880/1900 is het beroep van Jansen broodbakker en Elst tapper later stoommolenaar
- 2) = in bevolkingsregister 1900/1920 is het beroep van Jansen broodbakker en Elst stoommolenaar

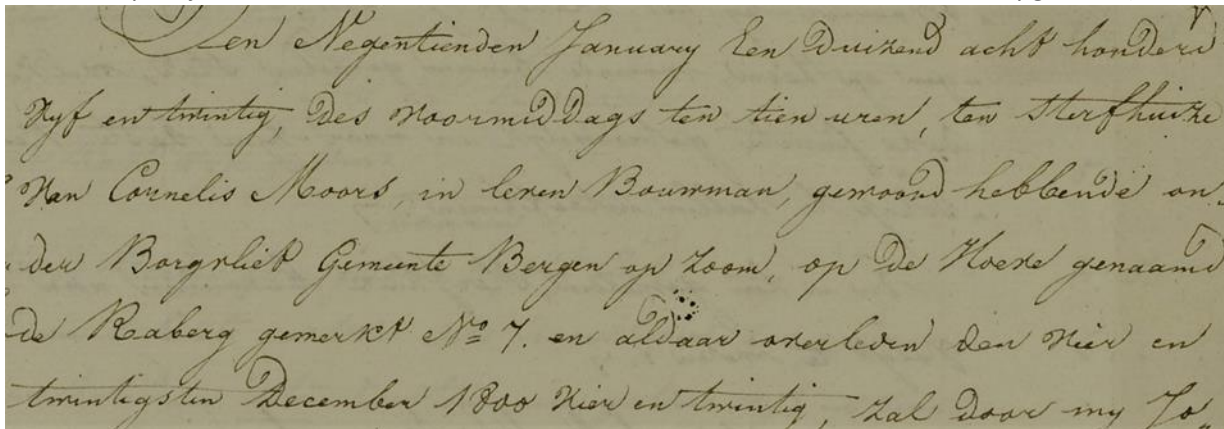
Eigenaren en gebruik van het pand

Sedert de invoering van het kadaster begin 19^e eeuw kent het huidige Rembrandtstraat 83 de volgende eigenaren. In dit hoofdstuk is uitgegaan van de gegevens uit het kadaster. Bij een jaartal in het kadaster moet worden bedacht dat de feitelijke gebeurtenis doorgaans een jaar eerder heeft plaatsgevonden.

Tot 1825

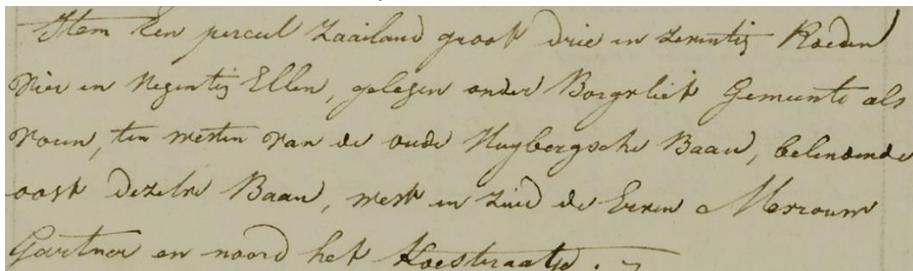
Op 24 december 1824 overlijdt Cornelis Moors, bouwman op hoeve de Raaijberg te Borgvliet.

Er wordt op 19 januari 1825 een notariële inventaris van de boedel van overledene opgesteld (afbeelding 11 en 12).

Afbeelding 11 Aanhef van de boedelbeschrijving van de overleden Cornelis Moors

Onderdeel van de boedel is dit perceel land

Afbeelding 12 Fragment uit boedelbeschrijving

Kijkende naar de omschrijving zal dit de ondergrond van nu Rembrandtstraat 83 zijn. Het valt op dat die straat dan Koestraatje wordt genoemd. Op 8 april 1825 vindt verkoop plaats door enige erfgenaam van Cornelis.

Marijn Berbiers koopt hoeve de Raaijberg met de percelen F260 en F262

De koper Marijn Berbiers woont in de Blauwehandstraat in het centrum van Bergen op Zoom. Hij woont hier met zijn broer Antonie. Zij zijn zonen van Willem Berbiers, die bierbrouwer is. Volgens het boek Bergen op stoom op pagina 263 is Antonie ook bierbrouwer en hij rapporteert tijdens de Franse tijd in 1798 over de schamele bezittingen van het Gilde der Brouwers. Marijn koopt hoeve de Raaijberg van de overleden Cornelis Moors op 8 april 1825 (afbeeldingen 13 en 14).

Volgens de kadasterlegger nummer 51a gemeente Bergen op Zoom is hij eigenaar van de percelen sectienummers F263 (hakhout), een perceel gerekend tot De Raayberg, F260 (bouwland) en F262 (hakhout), twee percelen gerekend tot (hoeve) 't Hoofdkwartier (afbeeldingen 15 t/m 19). De percelen F260 en F262 vormen de locatie aan de Rembrandtstraat 83 (zie afbeelding 1 en 20).

7 April
 Definitive
 Verkoop
 Cornelis Franciscus Moors wonende onder
 Bosgthuis gemeente Bergen op Loom heeft pu.
 bliek verkocht aan den Heer Marijn Ber.
 biers wonende te Bergen op Loom, een Weve

17303
 8 April

Afbeelding 13 : passage uit gedeelte van Repertoire van de notaris de aankoop door Marijn Berbiers

waaronder

ten, stem een perceel Landbouw groot 73 Roeden.
 96 Ellen : stem een perceel Landbouw groot 2 Roeden.

Afbeelding 14 : passage uit voormeld gedeelte van repertoire van de notaris

NAAM.	VOORNAMEN.	BEROEP.	WOONPLAATS.	ART. 51 ^e
Berbers	Maryn		Bergens op Loom	EIGENAAR

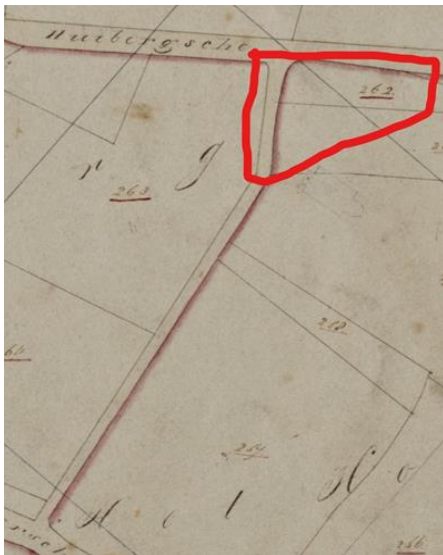
16	260	Went	50.0	1	9.02	9.02	57.10.13 / 1733	152.6
16	262	Went	21.30	1	2.50	2.50		50.36

het hoof
 karakter

260 Berbers Maryn Bergens op Loom

262 Berbers Maryn Bergens op Loom

Afbeeldingen 15 t/m 19: De percelen F260 en F262 en naam gebied zoals vastgelegd in het Kadaster op naam van Marijn Berbiers.

Afbeelding 20: Eerste tekeningen van de locatie van de stoomkorenmolen aan de Rembrandtstraat 83 (rood omcirkeld).

Het pad dat op de tekening van linksonder naar midden-boven loopt is de huidige Rembrandtstraat. Daar waar dit pad uitkomt op de Huijbergsebaan (nu: Oude Huijbergsebaan) begint tegenwoordig de Mondafseweg.

Eind negentiende eeuw bevindt het pand aan de Rembrandtstraat 83 zich op de kadastrale sectienummers F262 (dat ligt tegen de huidige Oude Huijbergsebaan aan) en op het daaronder gelegen sectienummer F260.

Bron kadastrale gegevens: kaart OAT10013F04 uit de collectie Kadastrale Kaarten 1811-1830 van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed.

Na overlijden van Marijn wordt als erfgenaam eigenaar broer Antonie Berbiers en na zijn overlijden bierbrouwer Gerardus Meganck, aldus vriendelijke mededeling van onderzoeker John Roovers.

In 1852 wordt Franciscus Jacobs de nieuwe eigenaar van de percelen F260 en F262

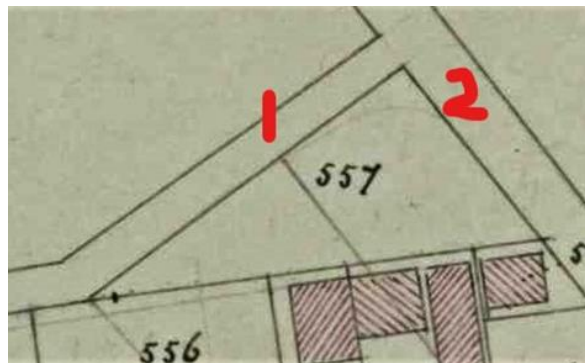
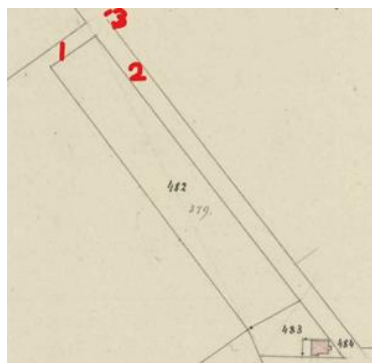
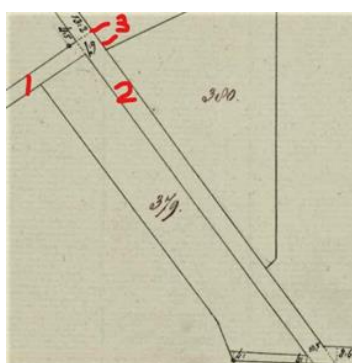
De leggerartikel van Marijn Berbiers vermeldt "1853 verkoop juni 1852" en "Overgebracht naar" de nieuwe eigenaar Franciscus Jacobs (beroep: schoenmaker) (afbeeldingen 21, 22 en 23). Jacobs kocht F 260, 379 van bierbrouwer Gerardus Meganck, bij akte van notaris J.F. van Goch op 3 juni 1852, aldus voornoemde John Roovers.

ART. 1122	NAAM.	VOORNAMEN.	BEROEP.	WOONPLAATS.
EIGENAAR	Jacobs	Franciscus	Schoenmaker	Bergvliet

17	557	1090	155	155	67 1/2 buideling	1122 23
18	551	420	76	76	76 buideling	1122 24

23	id	584 370 103	id	1040 9	1400	68 1/2 buideling	1122 25
	Perel 1867	12		16543	63 41	173 61 68 120	1122 26

Afbeeldingen 21, 22 en 23: Aankoop van percelen door Franciscus Jacobs zoals vastgelegd in het Kadaster.

Afbeeldingen 24, 25 en 26: Hulpkaarten van de locatie wat Rembrandtstraat 83 is, respectievelijk uit augustus 1835, 1862 en uni 1865. Genummerde straten (anno 2021): 1: Rembrandtstraat, 2: Oude Huijbergsebaan, 3: Mondafseweg.

In 1867 koopt en bouwt Marijn Hoppenbrouwers twee huizen op adres K195

Op 8 april 1867 koopt Marijn Hoppenbrouwers, metselaar van beroep, onderhands van Franciscus Jacobs en gaat op zijn eigendom bouwen, aldus mededeling van voormelde John Roovers. Het huis krijgt huisnummer K 195.

		N A A M.		V O O R N A M E N.		B E R O E P.		W O O N P L A A T S.		ART. 2006.	
EIGENAAR.		Hoppenbrouwers		Marijn		Metselaar		Bergen op Zoom			
VRUCHTGEBRUIKER, ERFPACHTER, OF REGT VAN OPSTAL HOUDER.											

Volgsnummer.	FOLDER, GEBUCHT of plaatselijke benaming.	VERWIJZING NAAR				SOORT der EIGEN- DOMMEN.	Plaatselijk nummer der gebouwde afpandgenomen.	INHOUDS- GROORTE van ieder PERCEEL.			Kadastraal inkomen van ieder perceel, zonder aftrek der polder- en dijka- lasten.	Bedrag van den aftek wegen polder- en dijka- lasten.	BELASTBAAR INKOMEN van ieder PERCEEL.		BEKNOPT OMSCHRIJVING der plaats gebad hebbende VERANDERINGEN.	Volgsnummer van de aangepaasde aangepaasde afgl.	AANWIJZING der artikelen en volgs- nummers van deze lijst.					
		de kadastrale plana.		het hulp- register n. 4 (hypothe- ken.)				d.	r.	e.			f.	c.			f.	c.	17.	18.	19.	20.
		Secfie.	Nummers der perceelen.	Deel.	Nummers.																	
1	Hoofd huus 200	596	408	59	Bouwhuus		3	20	Cj			38				1122	23	2564	1			
2	"	597			Huus en oef		1	60	Cj			19				"	"	"	2			
	Bel 1868	2					4	80				5										

Afbeelding 27: Aankoop van percelen door Marijn Hoppenbrouwers zoals vastgelegd in het Kadaster.

Marijn Hoppenbrouwers woont in 1867 en 1868 op huisnummer K195 (zie afbeelding 27).
Hier woont hij nog op 17 april 1871.

Marijn Hoppenbrouwers, _____
 oud zeven en twintig jaren, metselaar, _____ wonende alhier;
 welke heeft verklaard, dat op den negenen en twintigsten December
 dezes jaars, des morgens _____ ten zeven ure, alhier op Bergvliet,
 het huis wijk H, nummer honderd vijf en negentig, is geboren een kind

Afbeelding 28: Geboorteaangifte kind Marijn Hoppenbrouwers. Aktedatum: 30 december 1868.

Overigens op 4 juni 1868 trouwt Marijn Hoppenbrouwers met Johanna Vennix, een nicht van de na te vermelden Johanna Vennix. De hierna te noemen Johannes Baptist Jansen is directe familie van Johanna Vennix, die gehuwd is met Franciscus Jacobs.

Johannes Baptist Jansen komt op Nieuw-Borgvliet wonen en koopt K 195

Op 6 september 1873 vestigen, aldus het bevolkingsregister, Johannes Baptist Jansen en zijn vrouw Maria Elisabeth Koolen zich op het adres K195. Jansen wordt ingeschreven als (brood)bakker. Kort daarvoor heeft het echtpaar het huis gekocht op 3 juli 1873 (afbeelding 29). Johannes Baptist Jansen krijgt ook leggerartikel (afbeelding 30).

Verkoop en Obligatie n° 209

Heden den *derden juli* achtien honderd drie en zeventig, voor mij *Casparus Gouardus Barbarus van Kouhuys, Notaris, gevestigd te Vijfdracht*; in bijwezen van de na te noemen getuigen,

Is verschenen:

Marijn Hoppenbrouwers, Meetselaar, wonende op Nieuw Borgvliet onder Bergen op Zoom.

De welke verklaarde verkocht te hebben en bij dese in eigendom over te dragen aan de aanstaande echtgenooten *Johannes Baptist Jansen en Maria Elisabeth Koolen*, beiden *zonder beroep, wonende te Vijfdracht*, die, mede verschenen, *Zoom* verklaarden in koop aan te nemen: een huis met aan hoornsuppletoir pa-rijge erf en bouwland of tuin, staande en gelegen op *Nieuw Borgvliet onder Bergen op Zoom* voormeld, ter plaatse gezamenlijk het *Hoofdkwartier*, en aldaar kadastraal bekend Sectie Fⁿ nummers 596, bouwland, groot drie aren *twintig centiaren*, en 597, huis en erf, groot een are *zestig centiaren*, en alsoo te samen tot grootte van vier aren *achtzig centiaren*; door verkoop *besticht en aangelagd*

Afbeelding 29 : kop van de notariële akte waarbij Johannes Baptist Jansen en zijn echtgenote het perceel Rembrandtstraat 63 met huis koopt.

Voor de fijnproever : "ter plaatse genaamd het Hoofdkwartier" is verklaarbaar.

Het eerder genoemde Koestraatje begon toen recht tegenover de huidige Mondafseweg.

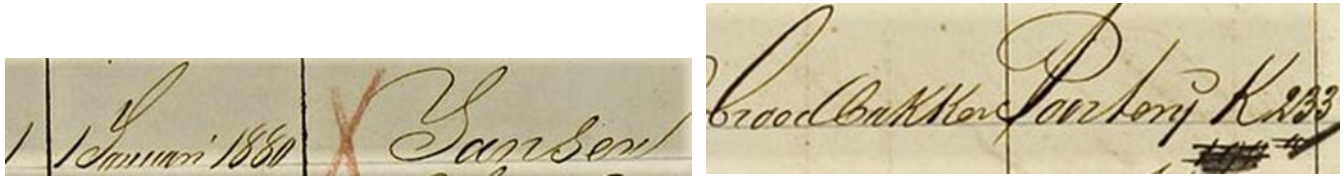
EIGENAAR		VRUCHTGEBRUIKER, ERFPACHTER, OF RECHT VAN OPSTALHOUDER		NAAM	VOORNAMEN	BEROEP.	WOONPLAATS	ART. 2361
				<i>Jansen</i>	<i>Johannes Baptist</i>	<i>Zonder</i>	<i>Vijfdracht</i>	
				<i>Koolen</i>	<i>Maria Elisabeth</i>			

Volgsnummer.	POLDER, GEHUCHT of plaatselijke benaming.	VERWIJZING NAAR				SOORT der EIGENDOMMEN.	GROOTTE van ieder PERCEEL	Klassering.	Kadastraal inkomen van ieder perceel, zonder aftrek der polder- en dijkslasten.	Bedrag van den aftrek wegens polder- en dijkslasten.	BELASTBAAR INKOMEN van ieder PERCEEL.		BESNOPIE OMSCHRIJVING der plaats gehad hebbende VERANDERINGEN.	AANWIJZING der artikelen en volgnummers van deze lijn.			
		de kadastrale plans.	het hulpregister n ^o . 4 (hypotheken).	Soort.	Nummers.						Ongelouwd.	Gelouwd.		Waarsit getrokken.	Waarsit overgedrag.		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
	1. Hoofd kwartaal	596	1931			Bouwland	520 G				55			206	1		
	2	597				huise erf	160 G				19		1175	2	2364	3	
							1450				57		1444				
	3	597				huise erf	0160 G 21				19	21					
		2					0480				57	21	1175				

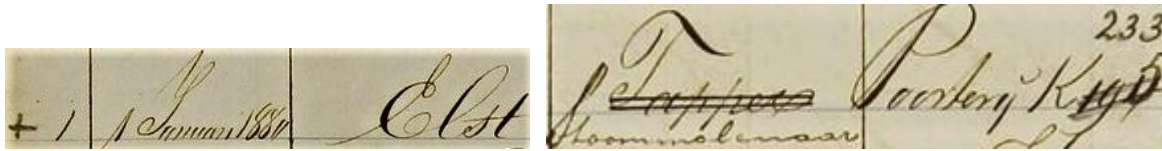
Afbeelding 30 : Aankoop van percelen door Johannes Baptist Jansen en zijn vrouw Maria Elisabeth Koolen zoals vastgelegd in het Kadaster.

Vanaf 1878 wonen vrienden Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst in het pand op adres K195

Op 2 september 1878 wordt Jacobus Elst buurman van Jansen. Later wonen ze op het zelfde adres. Johannes Baptist Jansen is volgens het bevolkingsregister 1880-1900 broodbakker en Jacobus Elst is eerst tapper (lees ook herbergier) en later stoommolenaar beroep (afbeelding 31 tot en met 34).

Afbeelding 31 en 32 Inschrijving van Johannes Baptist Jansen in bevolkingsregister 1880 - 1900

Afbeelding 33 en 34 Inschrijving van Jacobus Elst in bevolkingsregister 1880 - 1900

Het beroep van de twee heren is in het bevolkingsregister 1900-1920 nog steeds broodbakker en stoommolenaar. In de verschillende notariële akten worden ook andere beroepen vermeld. Elst kent dan wel een ander adres.

Mogelijk heeft Johannes Baptist Jansen vanaf 1873 meel betrokken van de standaardmolen De Heimolen of maalt hij daar zelf als molenaar, omdat niet immer een molenaar op de Zuidgeest (Woensdrecht) in het bevolkingsregister is ingeschreven. De Heimolen is, aldus onderstaand krantenbericht op 22 juli 1880, in zijn volle lengte door de bliksem getroffen en een wiek is verbrijzeld (afbeelding 35). Hierdoor kan de molen buiten bedrijf zijn geraakt. In 1880 heeft bakker Jansen mogelijk geen bakmeel meer, mogelijk doordat de De Heimolen niet meer werkt.

Een hoeve in de Wouwsche plantage, toebehoorende aan den baron de Caters te Antwerpen, onderging hetzelfde lot; terwijl ook de van ouds bekende heimolen in volle lengte door den bliksem is getroffen, en daarbij een der wicken verbrijzeld werd.

Afbeelding 35: Bericht in De Grondwet over de door bliksem getroffen molen De Heimolen.

Oprichting van de stoomkorenmolen door Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst in 1880

Op 13 september 1880 vroegen Johannes Baptis Jansen en Jacobus Elst een vergunning aan voor een door hen op te richten "stoomgraanmolen" "voor het malen van alle soorten granen" met een stoomtuig met een vermogen van van 4 pk (afbeeldingen 38 en 39).

Maar een journalist had drie weken eerder kennis van de plannen van Jansen en Elst (afbeeldingen 36 en 37). Volgens het bericht wordt er al gebouwd. De *N.R.Ct.* zal zijn de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*. Wat opvalt in het artikel : "de firma Janssen-Elst" en "gemeente Nieuw-Borgvliet".

Van hier wordt aan de N. R. Ct. geschreven, dat ouder de gemeente Nieuw-Borgvliet en aanvang is gemaakt met het bouwen van een stoomgraanmolen, door de firma Janssen-Elst.

Afbeeldingen 36 en 37 : krantenbericht over aanvang van bouw van stoomgraanmolen

Aan
 Heeren Burgemeester en Weth.
 houders van Bergen op Zoom

De ondergetekenden: 1. Johannes Praphis
 Aus Jansen, Broodbakker en herbergier, 2. Jacobus
 W. van der Vliet en herbergier, beiden wonende te
 Borgvliet Gemeente Bergen op Zoom geven met
 verhoudingswijs verbod te kennen, dat zij voornemens
 zijn op de rechten een stoomgraanmolen in het
 perceel gelegen in Wijk K n°. 195 te Bergen
 op Zoom, b. het kadastraal bekend in Sectie P
 n°. 597. Tevens een erf groot 1 acre 10 centiaaren
 waaraan zij onder overlegging der stukken, als:
 a. Beschrijving waar de inrichting zal worden gesteld en;
 b. Plattegrondteekening op een schaal van 1:100
 c. Middelstuk uit de kadastrale legger van omringende
 de gebouwen. —
 overzochten te art: 5 der Wet van 2 Juni 1875
 (Staatsblad N°. 95) vergunning verzoeken.

Hoogachtend,
 W. van der Vliet

Bergen op Zoom 13 September 1880.
 Jan B. Jansen
 J. Elst

Beschrijving.

De inrichting zal daargesteld worden in
 het achterste gedeelte van het gebouw op de plattegrond
 aftekening gearceerd aangeduid. —
 Het doel der inrichting is het maken van alle soorten
 granen. —
 De beweegkracht van twee koppelp stroom, wordt
 aangevoerd door een rechtstaand schroefwiel met verlies
 de kracht van vier paardenkrachten. —
 De ketel en de vurenruimten zijn van geelgroot ijzer.
 (wordt niet ingesmet) en is voorzien van twee
 veiligheidskleppen van kruisloos, waterpomp
 met doorblaaskransen, twee sproefkransen en een
 noodfluit. —
 De vurenruimten en schoorsteen zijn geheel van ijzer
 vordinge zoodat geen gevaar van brand bestaat.
 In de inrichting wordt alleen verwerkt de te
 maken granen, met en de noodige stookstoffen.

Bergen op Zoom den 13 September 1880.
 J. B. Jansen
 J. Elst

Afbeeldingen 38 en 39: verzoek om vergunning tot het oprichten van een stoomkorenmolen (afbeelding 38) en de technische omschrijving van de molen (afbeelding 39).

De ingediende aanvraag wordt gepubliceerd de krant De Zoom van 16 september 1880 (afbeeldingen 40, 41 en 42). Jansen en Elst zijn echter niet de enigen die met meel hun boterham willen gaan verdienen. Nog een bedrijf wil in meel gaan handelen (afbeelding 42).

De Jaargang. DONDERDAG 16 SEPTEMBER 1880. Nummer 380.

DE ZOOM.

NIUWS- EN ADVERTENTIEBLAD

OPENBARE

BEKENDMAKING.

Het Gemeentsbestuur van Bergen-op-Zoom,
 ontvangende een verzoekschrift van:

Afbeeldingen 40 en 41 : kop van de krant met bekendmaking ontvangen verzoekschriften

**J. B. Jansen en J. Elst te Nieuw-
 Borgvliet woonachtig, tot oprichting van een
 Stoom-graanmolen op het perceel gemerkt
 n^o K. n°. 195, kadastraal bekend sectie
 P, n°. 597. en
 a. De firma Daverveldt & Compagnie te
 Bergen-op-Zoom, tot oprichting van een
 Stoom-meelfabriek op het perceel gemerkt
 n^o L. n°. 72, kadastraal bekend sectie G,
 n°. 2858.**

Afbeelding 42 : de twee aangevraagde vergunningen

Veertien dagen later wordt de vergunning afgegeven. Het 'geen bezwaar' van de gemeenteopzichter en de vergunning zijn beiden gedateerd op 29 september 1880 (afbeeldingen 43 en 44).

Op het in mijne handen gesteld adres en
 Schiedamsch Van G. B. Jansen en J. Elst beiden woonende
 onder de Gemeente Bergen op Zoom. Nijl. N. 195
 tot oprigting van een stoomgraanmolen, ten fine van
 onderzochten stadsdag, heb ik de erte berisping
 het gebouwd daar de inrigting alreest gemaakt is
 geheel gelouwd in stijen en gedeelt met pannen en
 Staat gebouwd op zijn eijnde gebouwd.
 Daar mijn intiens geen bezwaren tegen
 De Gemeenteopzichter
 P. A. Kersten

**OPENBARE
 BEKENDMAKING.**

Het GEMEENTEBESTUUR van BERGEN OP ZOOM,
 Ontvangen hebbende een Verzoekschrift van
 Johannes Baptistus Jansen en Jacobus Elst
 wonende in deze Gemeente, om vergunning tot oprigting van
 een Stoomgraanmolen
 op het perceel, gemerkt Wijk N. 195, kadastraal bekend
 Sectie F N. 597

Gezien onze openbare bekendmaking van den 15 September
 jl. waarbij het verzoek tot deze oprigting, de ingezetenen is me-
 gedeeld.

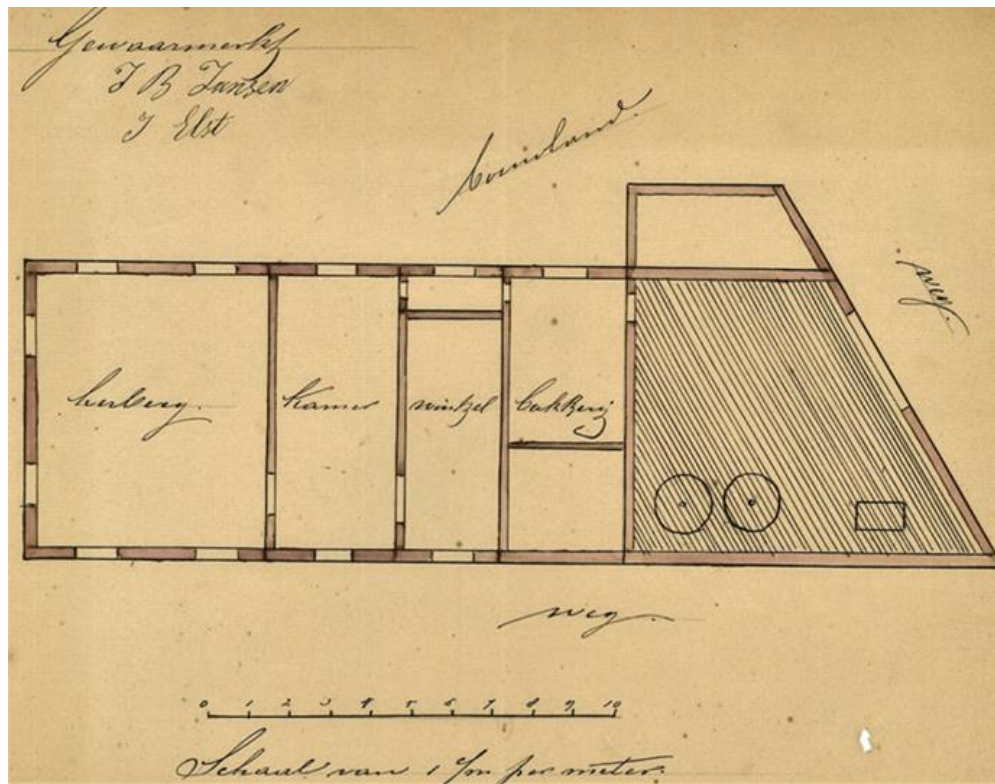
Gelet op de artt. 6 en 7 der wet van 2 Junij 1875 (Staats-
 blad N. 95).

Verleent bij deze de gevraagde vergunning, aan den ver-
 zoeker en zijne regtverkrijgenden, onder de volgende bepalingen:
 dat worde nagelast het voorwachten bij de
 bevingen met inde algemeene politiever-
 deeling dezer gemeente

en voorts de verrigtingen doende met voorkennis en in over-
 leg met den heer Gemeente-architect alhier.

BERGEN OP ZOOM, den 29 September 1880
 Het Gemeentebestuur voornoemd.

Afbeeldingen 43 en 44: Vergunning voor het oprichten van de stoomgraanmolen op het huidige adres Rembrandtstraat 83.

Afbeelding 45: De stoomkorenmolen wordt geplaatst in de aan te bouwen hoek aan de rechter kant van het pand.

Op woensdag 8 en donderdag 23 december 1880 plaatsen Jansen en Elst advertenties voor het werven van klandizie voor de stoomgraanmolen (afbeeldingen 46 en 47).

De Jaargang. DONDERDAG 23 DECEMBER 1880. Nummer 008.

DE ZOOM.

NIEUWS- EN ADVERTENTIEBLAD

VAN BERGEN-OP-ZOOM EN OMSTREKEN.

STOOM-GRAANMAALDERIJ

te Nieuw Borgvliet.

Ondergeteekenden bevelen zich aan tot het malen van alle soorten GRANEN, enz.,

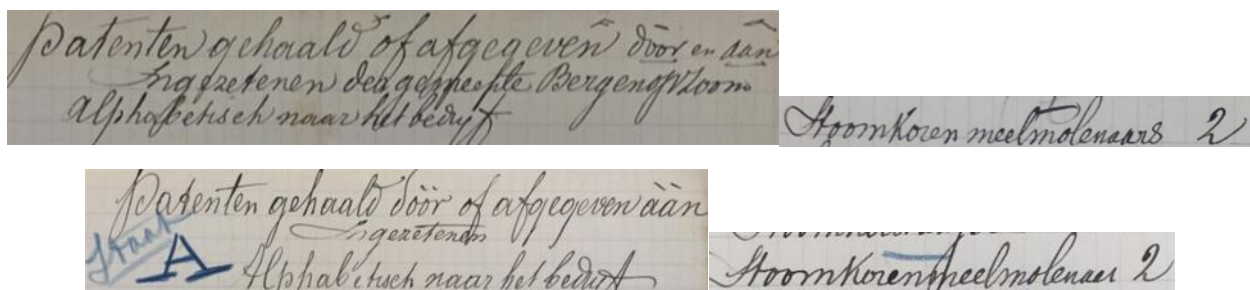
TOT DE CONCURREERENDSTE PRIJZEN.

Aflevering in den kortst mogelijken tijd. Binnen de stad franco afhaling en te huis bezorging.

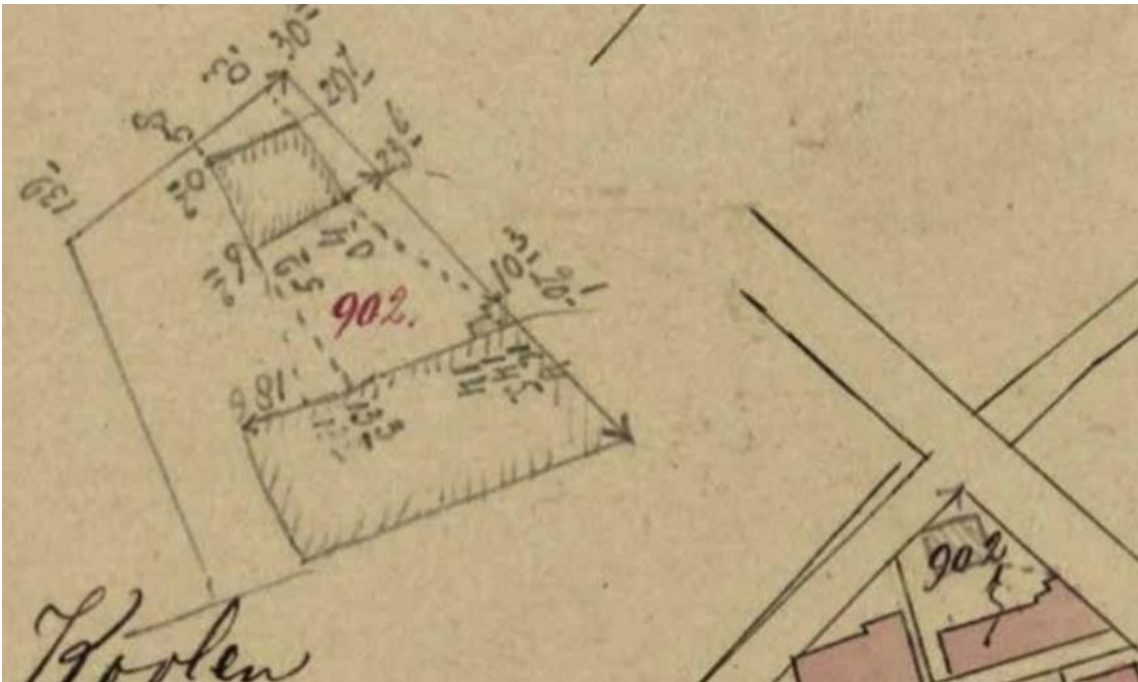
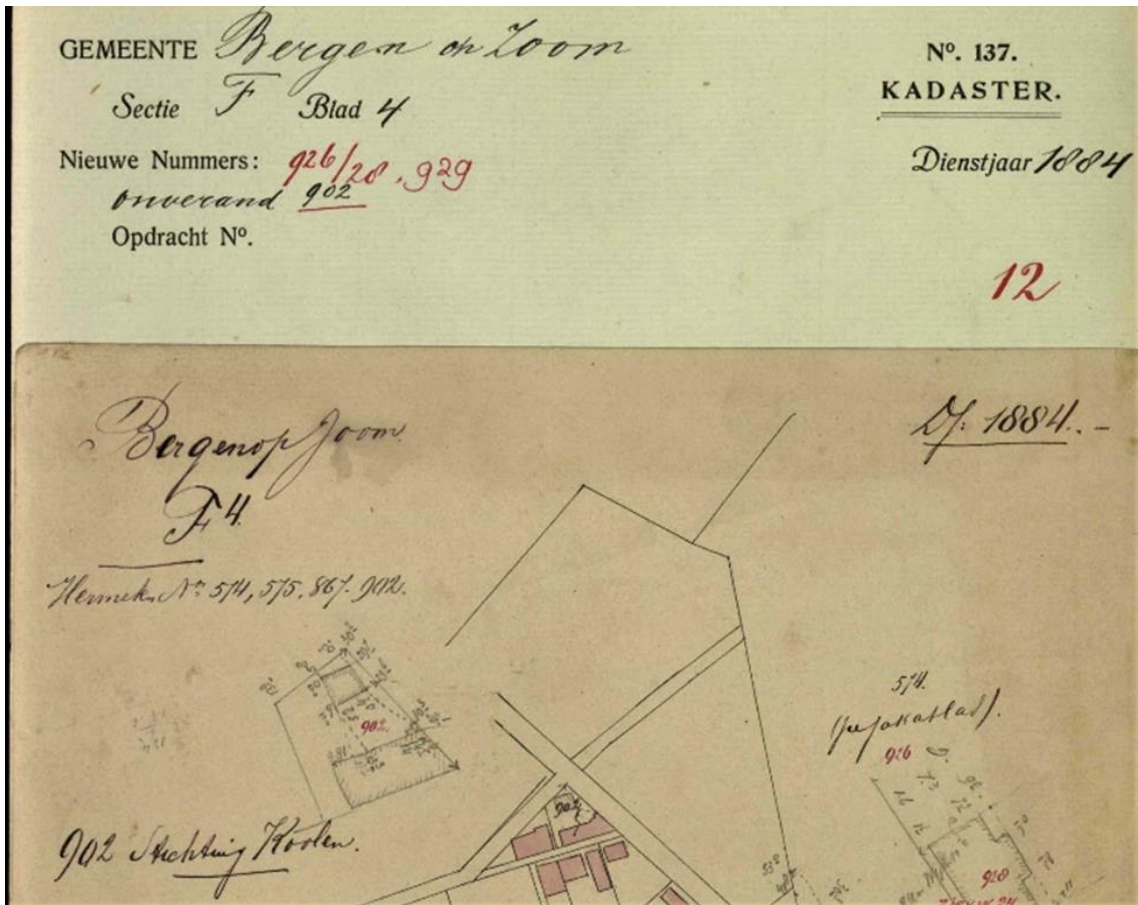
JANSEN-ELST.

Afbeeldingen 46 en 47: Advertentie voor de stoomkorenmolen in de krant *De Zoom* op 23 december 1880.

In de loop der jaren worden er ook patenten gehaald of afgegeven (afbeeldingen 48 tot en met 51)

Afbeeldingen 48 t/m 51: Patenten afgegeven voor de stoomkoren-molen (bron: Kamer van Koophandel Bergen op Zoom).

Afbeeldingen 56 en 57: Locatie van het pand aan de Rembrandtstraat 83 op een hulpkaart uit 1884. De aanduiding “902 stichting Koolen” staat voor het volgende: “902” is kadastraal sectienummer F 902 en “Koolen” is de naam van Maria Elizabeth Koolen - echtgenote van stoomkorenmolenaar Johannes Baptist Jansen. Het woord stichting zal vermoedelijk betrekking hebben op de bijgebouwde losse berging of opslag. Afbeelding 43 is een uitvergroting van afbeelding 42.

Samenvoeging van percelen F596 en F597 en splitsing woning en meelfabriek in de jaren 1880

Op 18 juli 1881 vindt er een openbare verkoop plaats "op Nieuw Borgvliet ten herberge van Johannes Baptist Janssen". Uit een tweede leggerartikel blijkt dat Johannes Baptist een ijverig baasje is. Het artikel maakt melding van een bijgebouw in 1882. Stichting in 1884 en 1885 Exp. Vrijdom. Onder Exp(irat)ie vrijdom zal te verstaan zijn afloop van vrijstelling van grondbelasting, zoals dat bijvoorbeeld ook voor te ontginnen heidevelden gold. In 1889 is er als soort van eigendom eerst vermelding van huis en erf en vervolgens na splitsing van eigendommen huis en erf en huis, erf en meelfabriek.

	NAAM	VOORNAMEN.	BEROEP.	WOONPLAATS	ART. 2364
EIGENAAR.....	Janssen	Johannes Baptist		Oghenevliet	
MED-EIGENAREN.....	Koolen	Anna			

4	K. 195	442	huus en erf	4450			50	1885-1889 by bouw	"	5	"	7.8		
7	"	1033	huusmeel	4430	g		80	1889 splitsing	"	6	"	9		
8	"	1034	fabriek en	50	g			75/24	"	6	"	10		
9	K. 195	1033	huus meel	430	25	g	51	107	60	1901 verkoop 75/24	"	7	4503	1
10	"	1034	fabriek	50	25	g	86	12	25	in	"	8		2

Afbeeldingen 58, 59 en 60: Splitsing van het onroerend goed naar huis, erf en meelfabriek zoals bekend in het Kadaster.

Letter en nummer der Ruit.	LAATSTE TOESTAND.			TEGENWOORDIG TOESTAND.		
	N ^o .	Grootte.		N ^o .	Grootte.	
		h.	a. c.		h.	a. c.
g. 5	596	03	20	902	04	80
"	597		01 60			
			04 80			
"	595	03	70	595	03	70

Afbeelding 61: Oppervlakte van de samengevoegde percelen 596 en 597 (adres K 195).

Bouw van de windkorenmolen "De Twee Vrienden" in 1890

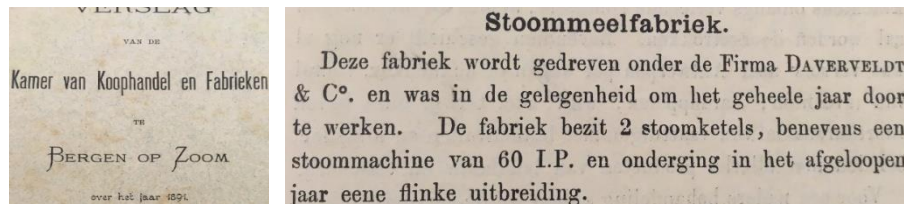
In 1890 laten Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst de stenen bergkorenmmolen "De Twee Vrienden" bouwen aan de Huijbergsebaan (nu: Oude Huijbergsebaan 227; afbeelding 62). Zie separaat beschreven historie *Windmolen De Twee Vrienden op Nieuw Borgvliet*.

Afbeelding 62: Hulpkaart met metingen in februari 1914. De ronde vorm linksboven geeft de locatie van windkorenmolen "De Twee Vrienden" aan de Oude Huijbergsebaan aan.

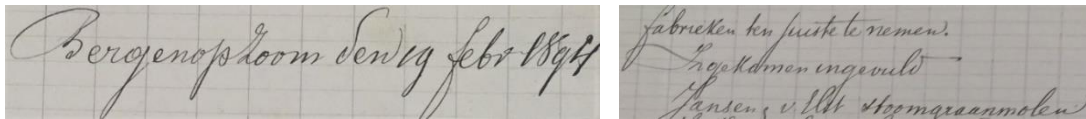
Bedrijvigheid zoals vastgelegd bij de Kamer van Koophandel te Bergen op Zoom

Ondanks dat de stoomkorenmolen in Nieuw Borgvliet er al in 1880 is, komt die niet terug in het jaarverslag van 1891 van de Kamer van Koophandel (afbeeldingen 63 en 64).

Afbeeldingen 63 en 64: Jaarverslag van 1891 van de Kamer van Koophandel.

De Kamer van Koophandel zendt vragenlijsten naar bedrijven. In 1894 hebben Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst de vragenlijst ingevuld ingezonden (afbeeldingen 65 en 66).

Afbeeldingen 65 en 66: Vragenlijsten van de KvK zijn ingevuld door de eigenaren van de stoomgraanmolen.

Passages uit jaarverslagen van de Kamer van Koophandel over meelindustrie en graanhandel

Meelindustrie en Graanhandel.

De handel in granen bepaalde zich hoofdzakelijk tot verkoop aan verbruikers.

De kwaliteit van inlandsche soorten liet veel te wenschen over en was in vergelijking met die der buitenlandsche granen veel minder.

Een nieuwe stoomgraanmolen werd opgericht.

SOORT DER FABRIEKEN.	Aantal arbeiders.	Stoomwerk-tuigen.	Paardekracht.	Verwarmingsoppervlak
2 Stoomgraanmolens	4	2	13	
1 Stoomgrutterij	2	1	5	

1894

Meelindustrie en Graanhandel.

Soort der Fabrieken.	Aantal arbeiders.	Stoomwerk-tuigen.	Paardekrachten.	Verwarmingsoppervlak.
2 Stoomgraanmolens.	4	2	13	?
1 Stoomgrutterij.	2	1	5	

Toestand stationnair.

1895

Meelindustrie en Graanhandel.

Soort der fabrieken.	Stoomwerk ketels.	Paardekracht.	Verwarmingsoppervlak.	Aantal arbeiders.
2 Stoomgraanmolens.	1	8	12 M ²	2
1 Stoomgrutterij	1	5	5 M ²	

De graanmarkt is nog slechts van geringe beteekenis. Ten gevolge der lage prijzen der granen, en de gunstige ligging der omliggende polders voor bietencultuur is de productie der granen alhier tot een minimum teruggebracht, zoodat dan ook de handel zich hoofdzakelijk tot plaatselijk gebruik bepaalde. Alleen in erwten, die om hunne uitstekende kwaliteit algemeen meer en meer gezocht worden, was dit jaar een levendigen handel en gingen die vooral in het begin van den winter vlug van de hand.

Tarwe, dit jaar ook van uitmuntende kwaliteit, werd geregeld gevraagd, ofschoon de handel zich hoofdzakelijk tot plaatselijk gebruik beperkte. Evenzoo was dit het geval met rogge, gerst en haver.

Boekweit, vroeger alhier een belangrijk artikel, is bijna geheel verdwenen en komt zelden meer voor. De prijzen daarvan zijn voor de landbouwers niet meer loonend.

Overigens kenmerkte de handel zich door betere standhouding der prijzen, en liepen vooral in het najaar door geringen aanvoer, ten gevolge der drukke werkzaamheden met de bieten, belangrijk hooger.

1896

Meelindustrie en Graanhandel.

Soort der fabrieken.	Stoomketels.	Stoomwerk-tuigen.	Paardekracht.	Verwarmingsoppervlak.	Aantal arbeiders.
Stoomgrutterij.	1	1	5	5 M ² .	2
1 Stoomgraanmolen	1	1	5		1

Een stoomgraanmolen is in 1897 opgeheven.

De handel in granen was dit jaar tengevolge van geringen uitzaai en gering beschoot van weinig beteekenis en werd in navolging van blom en buitenslandsche granen alles aan verhoogde prijzen verkocht.

Tarwe, bijna uitsluitend aan plaatselijke verbruikers opgeruimd.

Gerst, geregeld gevraagd en ging deze steeds aan flinke prijzen van de hand.

Erwten, die in de nieuwere polders geteeld, om hunne uitstekende kwaliteit, meer en meer gezocht worden, vonden vlugge plaatsing en waren in korten tijd bijna geheel opgeruimd.

Haver, steeds met flinken aanvoer voor plaatselijke garnizoens-behoefte, aan vaste prijzen verkocht

Rogge, boekweit, boonen, weinig verhandeld en dienen grootendeels voor eigen behoefte.

1897

Meel- en Graanhandel.

De handel in granen was in 1899 over het geheel genomen zeer ongunstig. Tarwe, die wekelijks uit de omgeving bij meer of minder belangrijke hoeveelheden wordt aangeboden, ofschoon van prima kwaliteit, moest tot voor den landbouwer ongunstige prijzen worden verkocht. Ook Rogge was door steeds lager loopende prijzen zelden met winst te realiseeren.

Haver werd door goedkoop buitenlandsch aanbod weinig gevraagd. Gerst kwam bijna niet ter markt. In erwten was vooral begin nieuwen oogst vluggen handel.

Boekweit en boonen worden alleen nog tot eigen behoefte geteeld en komen dus bijna niet meer ter markt.

In zaden bepaalden zich de zaken slechts tot een enkel partijtje karwei, daar de verbouw van fijne zaden nog slechts bij uitzondering wordt beoefend, ofschoon het voor den landbouw raadzaam zou zijn bij de tegenwoordige slecht loonende prijzen der tarwe aan de cultuur dezer artikelen meer aandacht te wijden.

1899

Meel- en Graanhandel.

De graanhandel was dit jaar van weinig beteekenis. Het verhandelde bepaalde zich hoofdzakelijk tot kookerwten, die, ruim aangevoerd, steeds gretig koopers vonden.

In alle andere artikelen, welke weinig ter markt kwamen, was de omzet van geen beteekenis en konden deze alleen aan plaatselijke verbruikers aftrek vinden.

1900

Vermelding van de stoomkorenmolen in notariële aktes

Dat een stoomkorenmolen wordt gebruikt bevestigt een notariële akte van 5 april 1890. Ten sterfhuize op het adres wijk K nummer 195 te Nieuw Borgvliet van de vrouw van Jacobus Elst - Anna Cornelia van Loon - wordt in die akte een boedelbeschrijving opgemaakt. Voor de waardering treedt Johannes Baptist Jansen als deskundige op, hij heeft immers als mede-eigenaar van de stoomkorenmolen een belang in de verdeling van de boedel. Johannes Baptist Jansen is overigens toeziend voogd van de minderjarige dochter van Jacobus Elst en zal inwoning aan Elst hebben gegeven - kijkende het leggerartikel van Johannes Baptist Jansen waarin woning K195 wordt vermeld. De boedelbeschrijving vermeld ook "In het woonvertrek bij Jansen" (afbeelding 67), de aankoop van de (eerder door de bliksem getroffen) standaardmolen De Heimolen door Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst in 1884, de opbrengst van de afbraak van die molen (groot 1.800 gulden) en de stoomkorenmolen (afbeelding 68) aan de Rembrandtstraat 83. Die opbrengst van de afbraak zal zijn besteed aan de later vermelde bouw van de stenen bergkorenmolen "De Twee Vrienden".

In het woonvertrek bij Jansen.
Een kast, koperen ketel, twee vassjes en een sege,
verstandaard, veertig gulden.
De helft in de volgende goederen, waarvan de weder-
helft behoort aan Jans Baptist Jansen:
Een groot Rolenblok.
De opstal van het blok, geschat voor het geheel op tien,
dood veertig gulden.

Afbeelding 67: Boedelbeschrijving van de woning van Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst in 1890.

In de afkelderij.	
Een stoommachine met ketel, en alle de tot de machine door bestemming behorende zaken en slijpten, twee duizend gulden.	2000
Afkeiler, balans en geulschijf, twee en twintig gulden.	12
Tien zolder en pul, twee honderd veertig gulden.	240
Reiniwagen, twee ragen, en ander timmermans gereedschap, hamer, alfi en zommel, tien gulden.	10
Een partij harnas, twee honderd gulden.	600
Witte rogge, honderd gulden.	100
Witte spelt, een en veertig gulden.	24
Op de Huiszolder.	
Een partij boek kweek, twee en dertig gulden.	32
Witte voergoed en boonen, twee en veertig gulden.	26
Witte harnas- en rogge meel, tachtig gulden.	80
Witte dito, tachtig gulden.	80
Ten raven, twee honderd vier honderd en vijf gulden.	3401
Waarvan de helft, bedraagt, twee honderd en dertig gulden vijftig cent.	

Afbeelding 68: Boedelbeschrijving van de stoomkorenmolen van Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst in 1890.

Opvallend is dat in 1900 op de Heimolen, dicht bij Nieuw Borgvliet, een stoomkorenmolen is gekomen (bron: lokale krant *De Avondster* op donderdag 25 april 1900) (afbeelding 69). Dat is opmerkelijk, want het was in een tijd dat dat de graanhandel van weinig betekenis meer was.

• NIEUW-BORGVLIET. Binnen enkele dagen hoopt onze inwoner de heer de K. op den Heimolen, een stoommaalderij te beginnen. 't Schijnt dat hier nog al te malen moet wesen, daar er behalve dit ook nog een windmolen is. We wenschen den heer de K. succes met zijn onderneming. Hoe meer industrie er in een gemeente is hoe beter, want er zijn toeh altijd lieden, die er weer een broodje aan zullen verdienen. Naar we vernemen zal de heer de K. het zijn begunstigers zoo gemakkelijk mogelijk maken, daar bij het graan met paard en kar komt afhalen en het meel weer thuis doet bezorgen. Met het oog op den drukken oogsttijd is deze maatregel zeer doeltreffend.

Afbeelding 69 : Krantenartikel over een nieuwe stoomkoren-molen in Heimolen.

Mogelijk hebben Johannes Baptist Jansen en Jacobus Elst de stoomkorenmolen in Nieuw Borgvliet verkocht, omdat ze toch ook graan konden malen met hun windkorenmolen “De Twee Vrienden”.

Jacobus Elst wordt in zijn testament van 2 augustus 1900 nog molenaar genoemd, maar dat kan voor de windkorenmolen “De Twee Vrienden” gelden, want daarvan doet hij pas op 8 juli 1902 afstand. In zijn testament van 12 november 1903 staat dan ook vermeld “zonder beroep”. Op 25 december 1903 overlijdt Jacobus Elst. Als gevolg hiervan wordt op 15 april 1904 opnieuw een boedelverdeling opgemaakt voor de erfgenamen. In deze notariële akte wordt verwezen naar de boedelverdeling in 1890 (afbeelding 70).

a. een perceeltje weiland onder Bergen opzoom, kadaster Sectie E nummer 775, groot vijfen dertig aren acht en zwentig een, haeren, waarop sedertjds een houten windgraanmolen stond, welk perceeltje weiland nog aanverzig is in door partijen woordt geschat op honderd gulden	100
terwijl de aftraak van den molen heeft gegebracht	
achtienhonderd gulden	1800
b. den opstal van een kalenhok, een stoommaalma- chine met ketel en verdere tot de graanmaalderij behoorende voorwerpen, benevens voorradige granen - een en ander thans niet meer aanverzig - ter waarde van drie duizend vierhonderd een gulden	3401
nammen vijf duizend drie honderd een gulden	5301

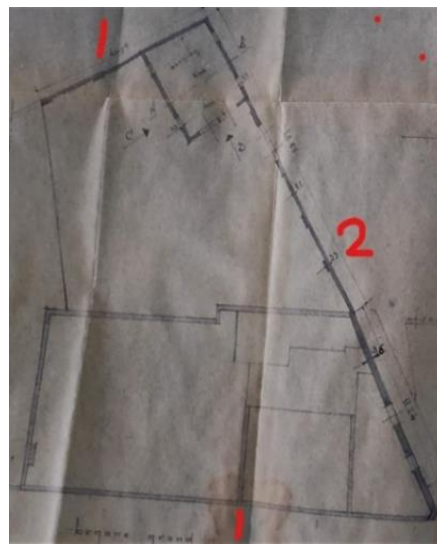
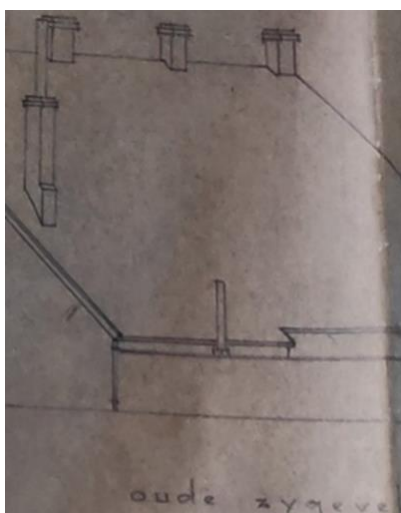
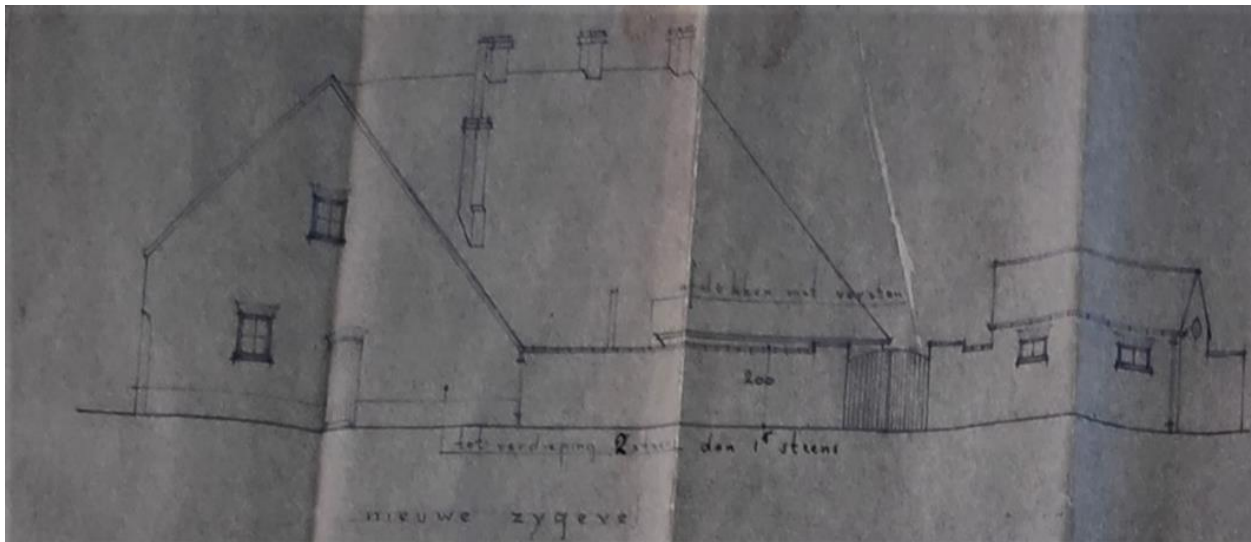
Afbeelding 70 : Boedelbeschrijving het perceel waar de woning en stoomkorenmolen op staan.

Twee foto's en tekening met pand Rembrandtstraat 83

Afbeelding 71 (links) : Het einde van de Rembrandtstraat richting Oude Huijbergsebaan anno 1900 met links van het huis op voorgrond vermoedelijk het schuine dak en schoorsteen die ook op onderstaande tekeningen staan.

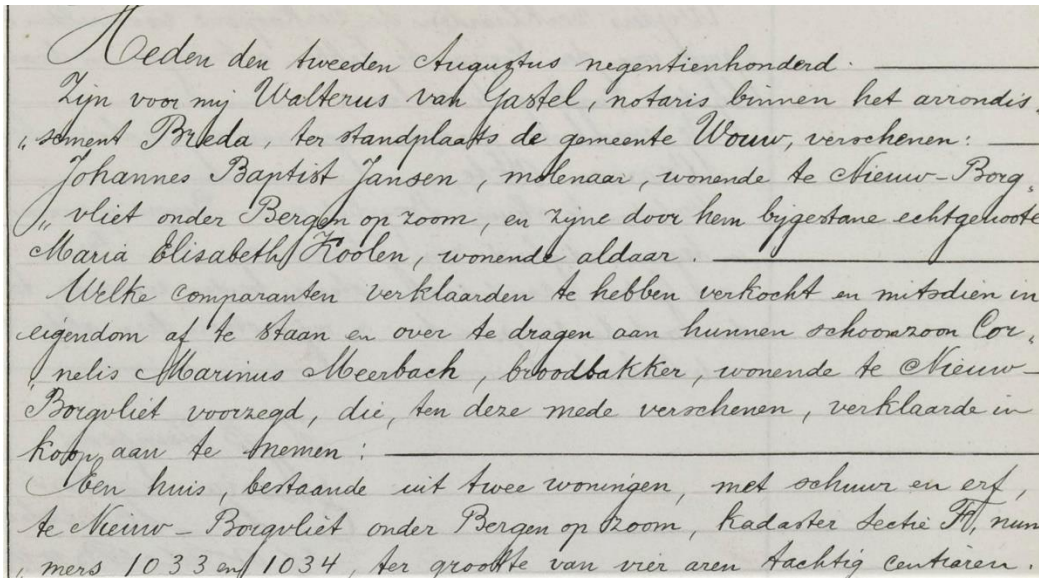
Afbeelding 72 (rechts) : De Oude Huijbergsebaan in 1913 met links de pas gebouwde woning, schuur en maalderij van molenaar Alphonsus van Loon van windmolen De Twee Vrienden en rechts naast de hoge gevel het dak en schuur van het pand van Cornelis Meerbach.

Afbeeldingen 73 t/m 76 : Zicht op nieuwe situatie vanaf de Oude Huijbergsebaan. Genummerde straten: 1: Rembrandtstraat, 2: Oude Huijbergsebaan.

Over de bakker Cornelis Meerbach 1900-1941

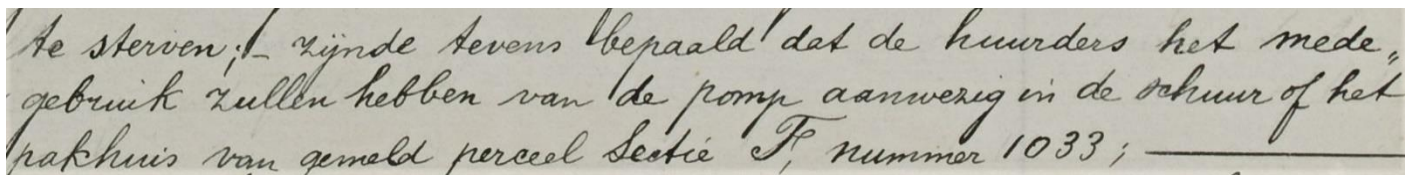
Op 2 augustus 1900 - in een akte opgemaakt door notaris W. van Gastel te Wouw - verkoopt Johannes Baptist Jansen, molenaar, het pand aan de Rembrandtstraat 83 aan zijn schoonzoon Cornelis Meerbach, broodbakker, (afbeeldingen 77).

Neden den tweeden Augustus negentienhonderd:
Zijn voor mij Walterus van Gastel, notaris binnen het arrondis-
sament Breda, ter standplaats de gemeente Wouw, verschenen:
Johannes Baptist Jansen, molenaar, wonende te Nieuw-Borg,
vliet onder Bergen op Zoom, en zijne door hem bijgestane echtgenote
Maria Elisabeth Koolen, wonende aldaar.
Welke comparanten verklaarden te hebben verkocht en mitodien in
eigendom af te staan en over te dragen aan hunnen schoonzoon Cor-
nelis Marinus Meerbach, broodbakker, wonende te Nieuw-
Borgvliet voorzegd, die, ten deze mede verschenen, verklaarde in
koop aan te nemen:
Een huis, bestaande uit twee woningen, met schuur en erf,
te Nieuw-Borgvliet onder Bergen op Zoom, Kadaster Sectie F, num-
mers 1033 en 1034, ter grootte van vier aren tachtig centiairen.

Afbeelding 77 : begin van de koop-/verkoopakte van schoonouders Jansen aan schoonzoon Cornelis M. Meerbach

In de koopakte wordt bepaald dat de verkoper en zijn echtgenote levenslang in een gedeelte van het pand als huurders mogen blijven wonen. De akte kent een bijzondere bepaling over gebruik van de waterpomp (afbeelding 78).

te sterven, zijnde tevens bepaald dat de huurders het mede-
gebruik zullen hebben van de pomp aanwerig in de schuur of het
pakhuis van gemeld perceel Sectie F, nummer 1033;

Afbeelding 78 : deel van akte koop-/verkoopand van schoonvader J.B.Jansen aan schoonzoon C.M. Meerbach van 2 augustus 1900

Mogelijk niet verwonderlijk kijkende naar deze berichten in Dagblad van Noord-Brabant op zaterdag 21 april 1923 en 25 juli 1923 (afbeelding 79 en 80).

BERGEN-OP-ZOOM.
UITBREIDING. — De gas-, waterleiding- en
electriciteitskabels zullen alhier over Nieuw-
Borgvliet worden uitgebreid tot aan de
Woensdrechtsche grens. Door Gedeputeerde
Staten is hiervoor reeds vergunning verleend.

Afbeelding 79 : Dagblad van Noord-Brabant op 21 april 1923

11. Voordracht tot het verleenen van een
crediet groot f 15000 aan het Gemeentelijk
Electriciteitsbedrijf ten behoeve van uitbrei-
dingswerken aan den Antwerpschen Straatweg.
Werd besloten dit crediet te verleen. Zulks
voor aanleg van gas, waterleiding en electri-
citeit, mede ten behoeve van 88 arbeiderswo-
ningen op Nieuw Borgvliet.

Afbeelding 80 : Dagblad van Noord-Brabant op 25 juli 1923

Overigens op die 2 augustus 1900 waren ook Jacobus Elst en zijn tweede echtgenote bij de zelfde notaris voor het vastleggen van een testament ieder.

De koop/verkoop wordt ook kadastraal vastgelegd.

DIENNAAR.....	NAAM	VOORNAMEN	BEROEP	WOONPLAATS	AKT. 4575
	Meerbach	Cornelis Marinus	broodbakker	Peopthoorn	1910 7/10
		geb. J. Jansen		N. Burgelid 88	

7	K 195	1833	153	20	heide	24 50	25	14	60	1906	Stichting	771.24	2864	9	7503	3
8	-	1834	4	4	heide	58	25	12	25						10	4
					1/2	44 00		119	85	1901						
9	-	1833			heide	113 50	25	107	10 00	1907	Stichting	771.24	7503	1	5.6	
9	-	1834			heide	58	25	12	40						2	
					1/2	44 00		119	14 00	1908						
5	hoofdkam.	1444	853	20	heide	67	25	15		1908	Stichting	771.24	2915	7	7503	7
	heide				sup. 12.9.2001								2915	10		
6	-	1445	923	143	heide	2122	25	125	18 00				2915	13		
					1/3	1552		132	14 00	1907						
7	-	1447			heide	80	25	15	40						7503	5

Afbeeldingen 81 en 82: Aankoop van percelen door Cornelis Meerbach zoals vastgelegd in het Kadaster.

In het adresboek van 1901 komt Cornelis Meerbach als bakker voor en zijn schoonvader Jansen nog als molenaar (afbeeldingen 83 t/m 86).

Bakker. Meerbach, C. M., Poortery K 233 **Molenaar.** Jansen, J. B., Poortery K 233

Afbeeldingen 83 t/m 86: molenaar Jansen en bakker Meerbach in het lokaal adresboek van 1901.

Op 22 mei 1912 vraagt Cornelis Meerbach een Hinderwetvergunning aan voor een op te richten bakkerij (afbeelding 87). De vergunning wordt na verklaring van geen bezwaar van de gemeente-opzichter en na bericht van de inspecteur van den arbeid te Breda verleend op 12 juli 1912. In 1918 wordt de vergunning voor uitbreiding van de bakkerij verleend (afbeelding 88, 89 en 90). Naast de uitbreiding van de bakkerij verbouwt Cornelis ook zijn winkelpui (afbeeldingen 91 en 92). Daartoe kreeg hij op 9 augustus 1918 een vergunning.

Dij van Lege bij koninklijk besluit van 4 oktober 1911 no 21

Verzoeken behorende bij het verzoek tot het oprichten
eener bakkerij daterende 22 Mei 1912

De bakkerij is temerke bestemd in een gebouw
gheel van steen en met pannen gedekt en is
geboord op een parcel kadastraal bekend gemeen-
te Peopthoorn van de dichte 7 no 1133 plaatselijk
genumerd wijk K no 233 gelegen te Oudehoopveld
de inrichting zal goetvrijg worden door het maken
van een keten lucht oven en dienen tot het
bakken van brood en keveropbouw van meel en
boter

Gewaarmerkt:
De Gensia-Gezels.
C. Meerbach

Gewaarmerkt
C. Meerbach

VERG. OP 2001
ARR. B.

Afbeelding 87: Verzoek tot oprichting van de bakkerij door Cornelis Meerbach, 22 mei 1912.

Onder terugzending van het adres van
 Cornelis Marinus Meerbach, betreffende het uitbreiden
 zijner bakkerij door het plaatsen van een heeten luchtoven op
 zijn perceel gelegen te Nieuw-Bergveldt Wijk K N° 233
 kadastraal bekend Sectie T. N° 1445 heb ik de eer My
 Ed. Achtb. te berichten.
 Dat volgens mijn insiens en onderzoek geen bezwaren
 bestaan vergunning te verlenen.

De Opzichter
 der Gemeentewerken

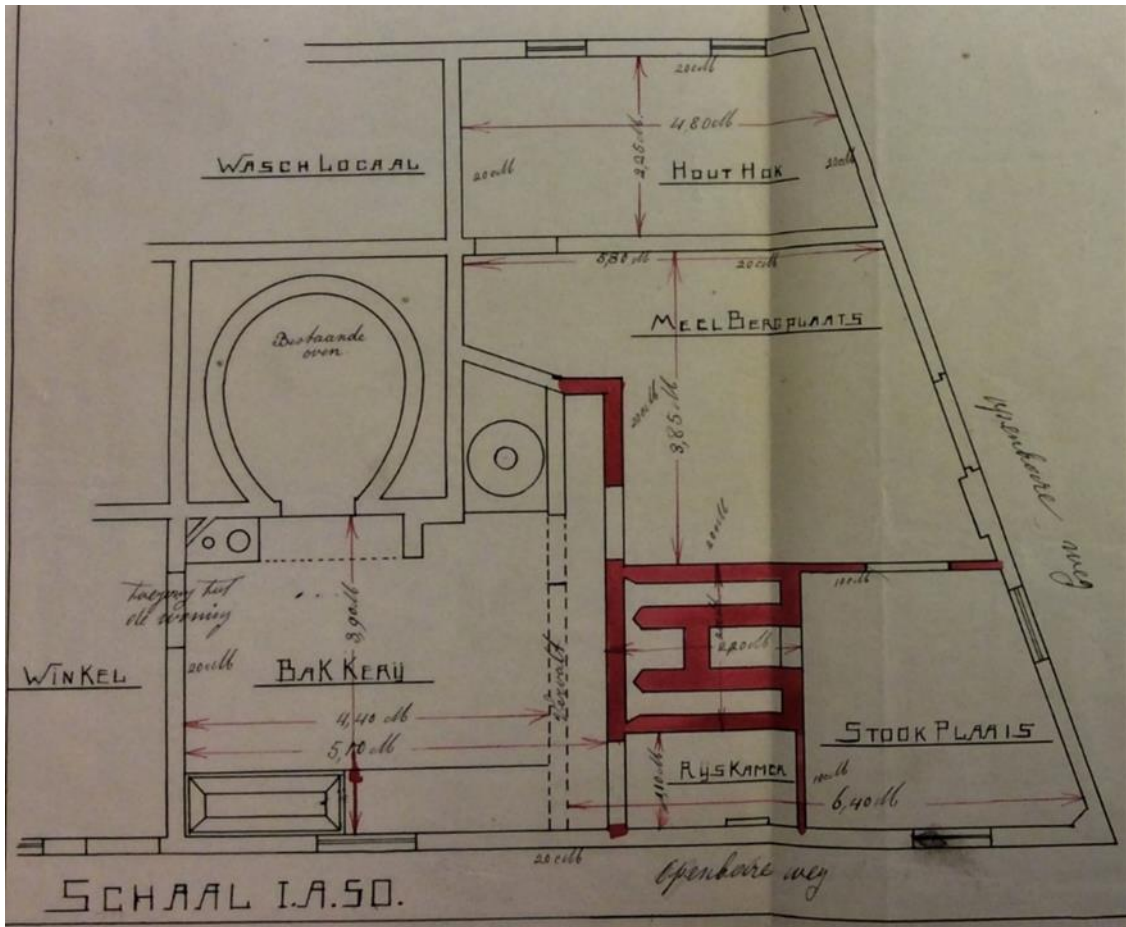
HINDERWET

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente Bergen op Zoom;
 Gelet op artikel 8 der Hinderwet;
 Brengen ter algemeene kennis, dat door hen is ingewil-
 ligd het verzoek van Cornelis Marinus Meerbach,

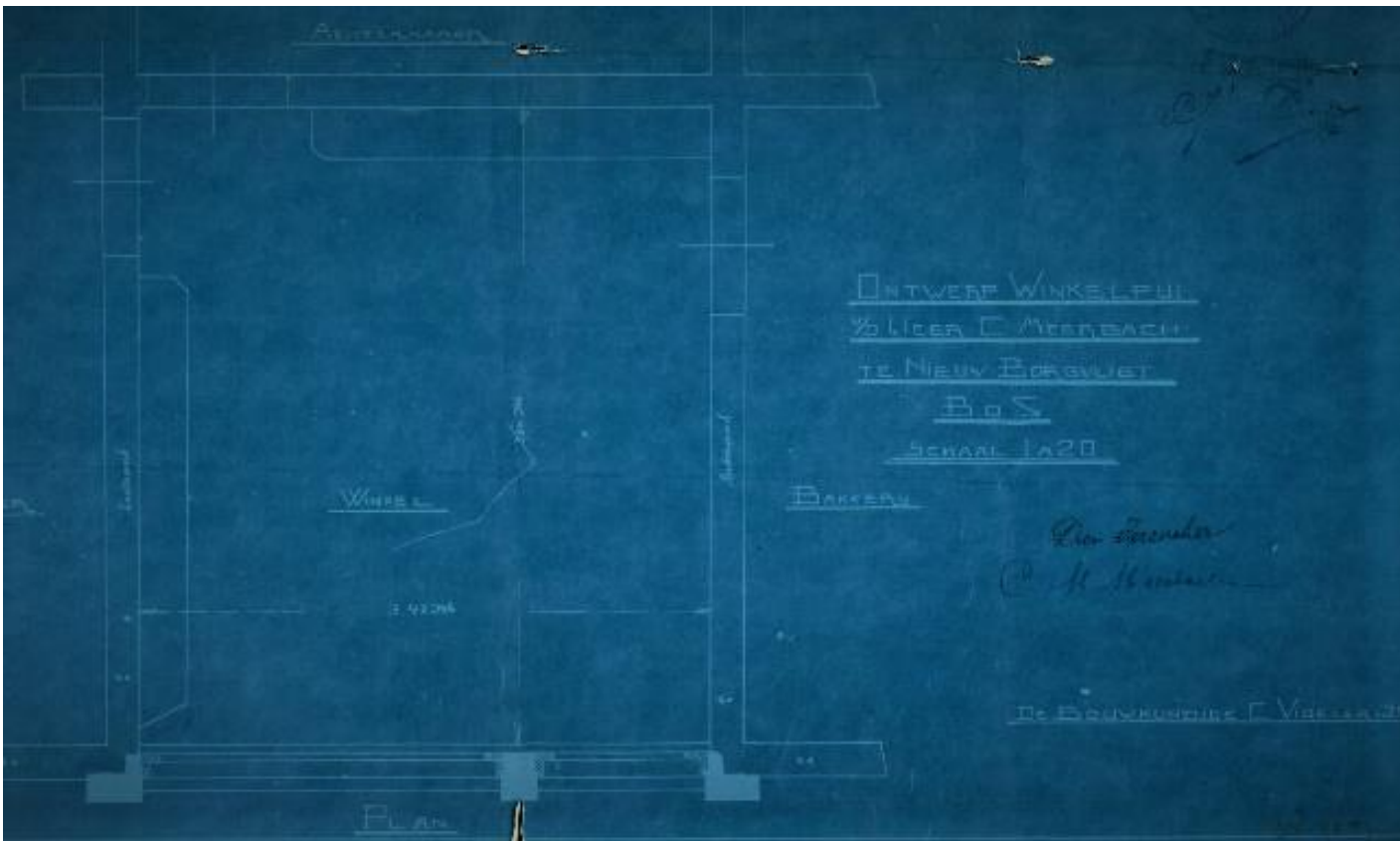
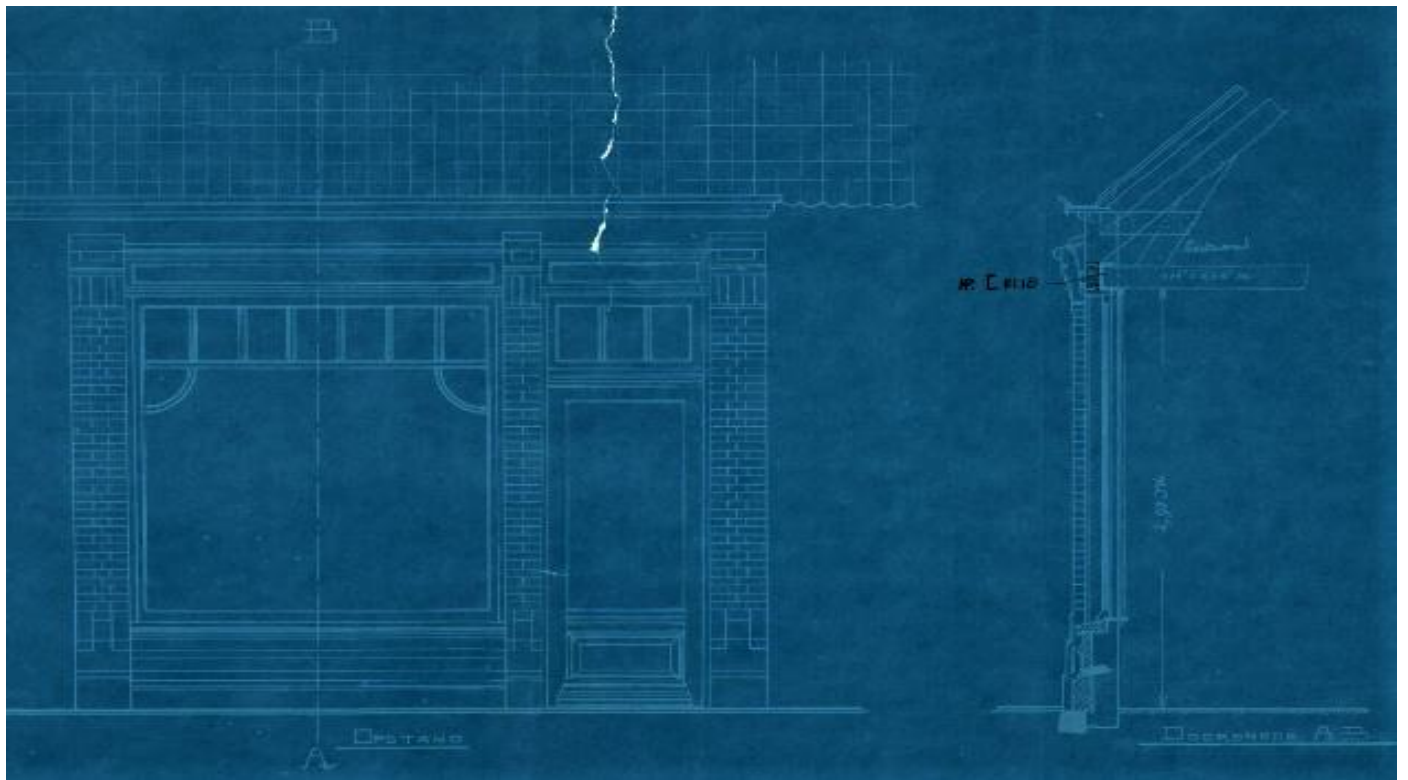
wonende te Bergen op Zoom om op het perceel Wijk K
 nummer 233, kadastraal bekend gemeente Bergen op Zoom,
 Sectie T, nummer 1445, zijne bakkerij door het plaatsen
 van een heeten luchtoven te mogen uitbreiden . . .

Bergen op Zoom, den 5 Juli 1918.

Afbeeldingen 88 en 89: Hinderwetvergunning voor de uitbreiding van de bakkerij van Cornelis Meerbach, verleend op 5 juli 1918.

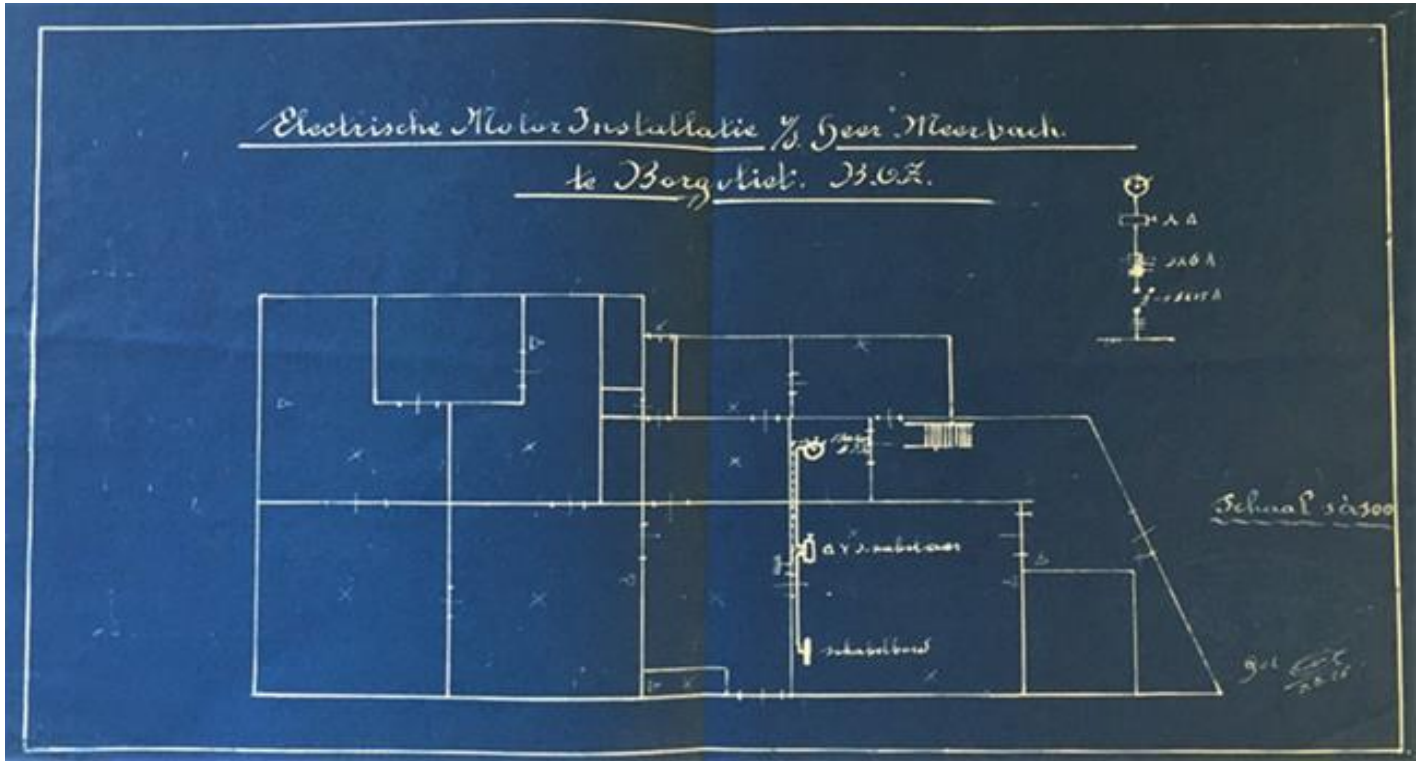

Afbeelding 90 : Tekening van de bakkerij van Cornelis Meerbach aan de Rembrandtstraat 83

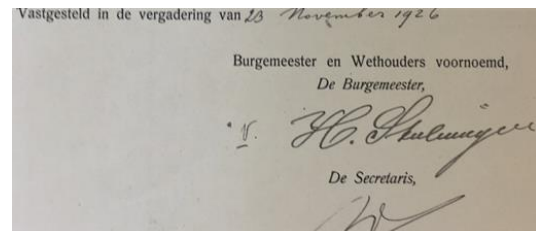
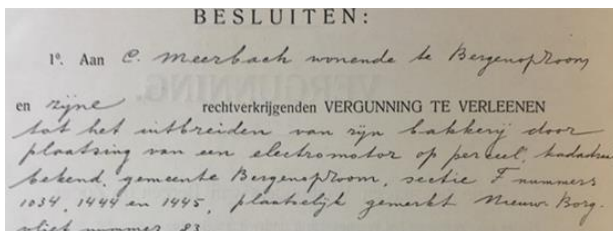
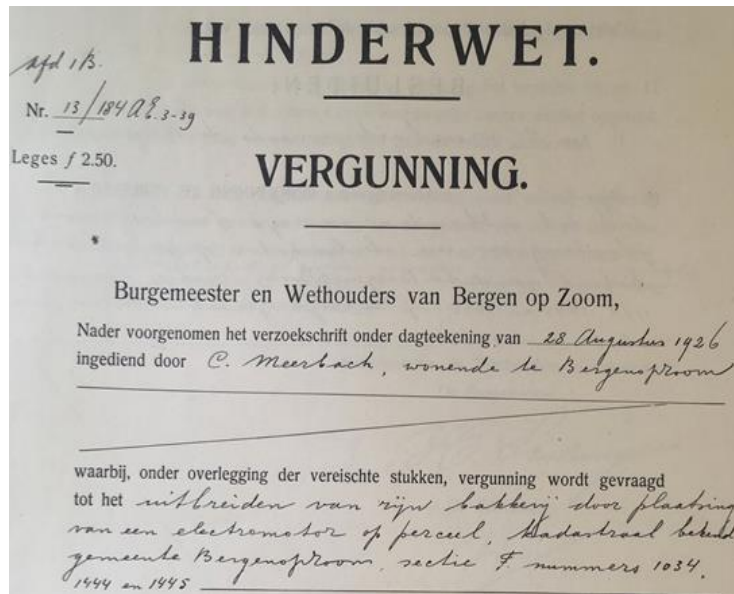

Afbeeldingen 91 en 92: Tekeningen met de aanpassing van de winkelpui van de bakkerij van Cornelis Meerbach.

Op 23 november 1926 krijgt Cornelis Meerbach een Hinderwetvergunning tot verdere uitbreiding van zijn bakkerij: van oliemotor naar electromotor (afbeeldingen 93 t/m 96).

Afbeeldingen 93 : Tekening van de bakkerij met een electromotor.

Afbeeldingen 94, 95 en 96 : Vergunning voor een electromotor in de bakkerij van Cornelis Meerbach, 23 november 1926.

Afbeelding 97 :

Cursusgroep in de bakkerij van Cornelis Meerbach, 1938 (foto uit collectie van Karel Meerbach, kleinzoon van Cornelis Meerbach).

Advertenties van bakkerij Cornelis Meerbach in dagbladen

Bij de intrede van het nieuwe jaar wenscht ondergeteekende zijn vrienden en begunstigers een gelukkig en voorspoedig Nieuwjaar toe.
C.M. MEERBACH, N.Borgvliet

Dagblad van Noord-Brabant 31-12-1926.

GIRO-LIMONADE-SIROOP
(HELDER of TROEBEL)
naar keuze uit de smaken: Grenadine, Citroen, Sinaasappel, Ananas, Kersen of Frambozen.
Winkelprijs f 1.10 per flesch

C. MEERBACH, Nieuw Borgvliet.

Dagblad van Noord-Brabant 28-06-1928, met als een van de verkopers C. (Cornelis) Meerbach uit Nieuw Borgvliet.

C. M. MEERBACH
Electrische Brood- en
Beschootbakkerij.
Nieuw-Borgvliet 483,
BERGEN OP ZOOM.

C. MEERBACH-JANSEN,
Stoom Brood-, Beschoot- en
Banket Bakkerij en Kruidenierswaren, Nieuw-Borgvliet,
wenscht Vrienden en Begunstigers zoowel buiten als binnen de stad een
ZALIG NIEUWJAAR.

C. M. MEERBACH,
Nieuw Borgvliet 83.
Brood-, Beschoot en
Kleingoedbakkerij.
ZALIG NIEUWJAAR.
NBr233

De Volkskrant, 12-08-1932.

De Volkskrant, 31-12-1932.

De Volkskrant, 31-12-1934.

C. M. MEERBACH
Electrische brood-, beschoot- en
kleingoedbakkerij.
Z. N.

Dagblad van Noord Brabant, 31-12-1936.

Zoon Franciscus Meerbach neemt de bakkerij over

Daarna gaat het pand aan de Rembrandtstraat 83 over naar zijn zoon, Franciscus (Frans) Meerbach (afbeeldingen 98 en 99), die ook bakker is (afbeelding 98). Hij verbouwt de bakkerij in 1941 (afbeeldingen 100 en 101).

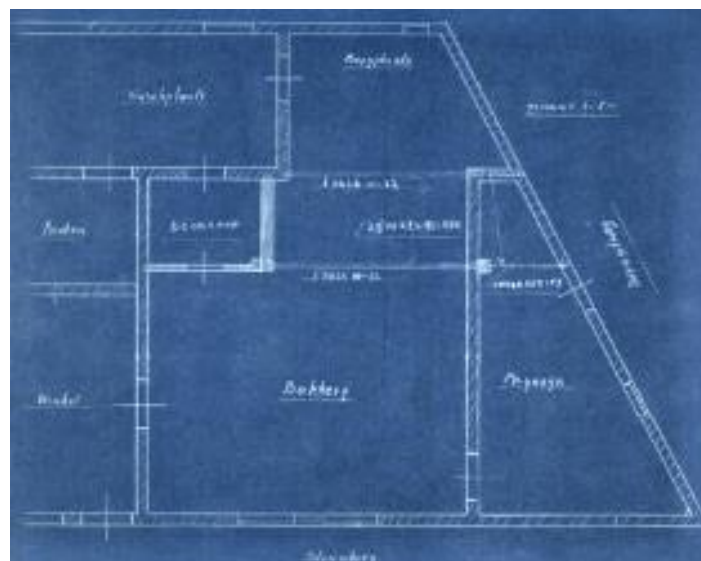
ART. <i>Verleg</i>	NAAM	VOORNAMEN	BEROEP	WOONPLAATS
EIGENAAR	<i>Meerbach</i>	<i>Franciscus Johannes</i>	<i>Bakker</i>	<i>B.O. Zoom</i>

<i>Rembrandtstr.</i>	<i>18/5 192</i>	<i>1922 78</i>	<i>2 hereng</i>	<i>64/1/25</i>	<i>104</i>	<i>191</i>	<i>1951 1452/188/651</i>	<i>1971 192/346</i>	<i>1971</i>	<i>1971 173/366</i>	<i>128</i>	<i>117.5.77</i>
----------------------	-----------------	----------------	-----------------	----------------	------------	------------	--------------------------	---------------------	-------------	---------------------	------------	-----------------

Afbeeldingen 98 en 99 : Aankoop van percelen door Franciscus Meerbach, zoon van bakker Cornelis Meerbach, zoals vastgelegd in het Kadaster.

Afbeeldingen 100 en 101 : Vergunning voor de verbouwing van de bakkerij van Franciscus Meerbach, 2 maart 1941.

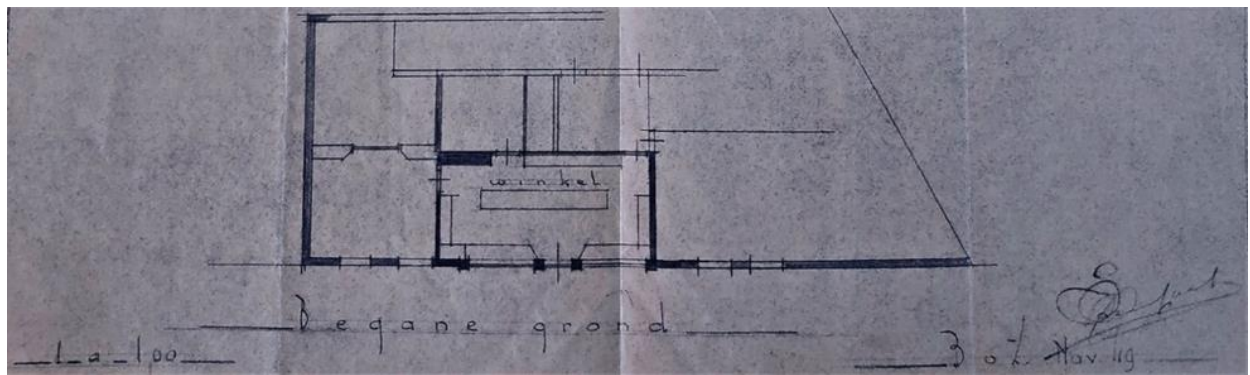
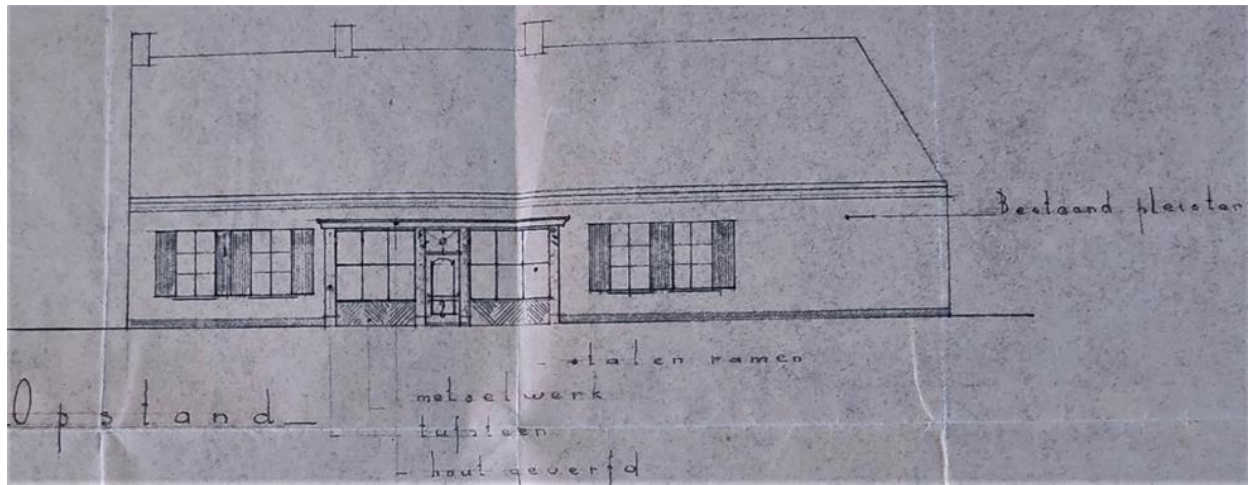
Afbeelding 102: Plattegrond van de bakkerij van Franciscus Meerbach.

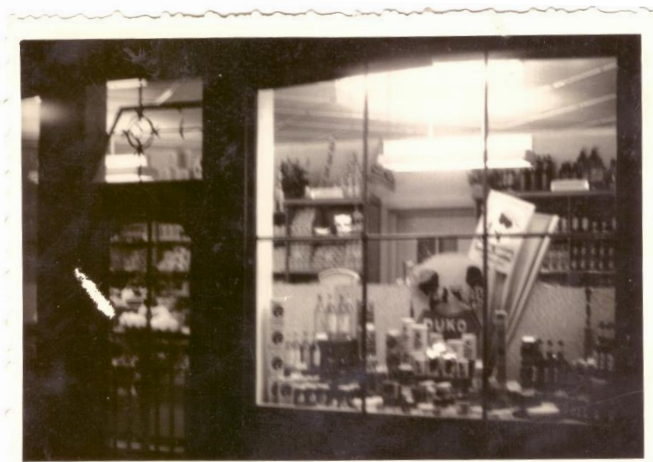
Afbeelding 103 :

Bakker Cornelis Meerbach links en midden 14-jarige zoon Frans (foto uit collectie van Karel Meerbach, kleinzoon van Cornelis).

Franciscus Meerbach verbouwt de winkelpui in 1950 (afbeeldingen 104 en 105) waartoe vergunning is gevraagd en verleend.

Afbeeldingen 104 en 105: Tekeningen met de aanpassing van de gevel van de bakkerij van Franciscus Meerbach, november 1949.

Afbeelding 106 : Meerbach kruidenier en bakkerwinkel na vernieuwing 1950 van buiten af (foto uit collectie van Karel Meerbach, kleinzoon van Cornelis Meerbach).

Afbeelding 107 Gevel met ingang Rembrandtstraat 83 anno 2021 ter hoogte van waar destijds de winkel van Meerbach was. Mogelijk is de originele winkelvloer met grijze en gele tegeltjes nog zichtbaar (foto: Gabriëlle Rossing).

Van en over onze adverteerders

LEVENSMEDELENBEDRIJF OP NIEUW BORGVLIET

Zaterdag vond op Nieuw Borgvliet de heropening plaats van het levensmiddelenbedrijf Frans Meerbach, waarvan de winkel is vergroot en geheel gemoderniseerd. Er is een prettige, lichte en ruime verkoopgelegenheid ontstaan met een fraaie inventaris welke het oog bekoort. De winkel beschikt nu over meer expositieruimte, hetgeen het publiek ten goede komt. Bloemetjes fleurden de feestelijke heropening op.

Afbeelding 108 : De vernieuwing van de winkel kreeg aandacht in het Brabants Nieuwsblad van maandag 1 mei 1950

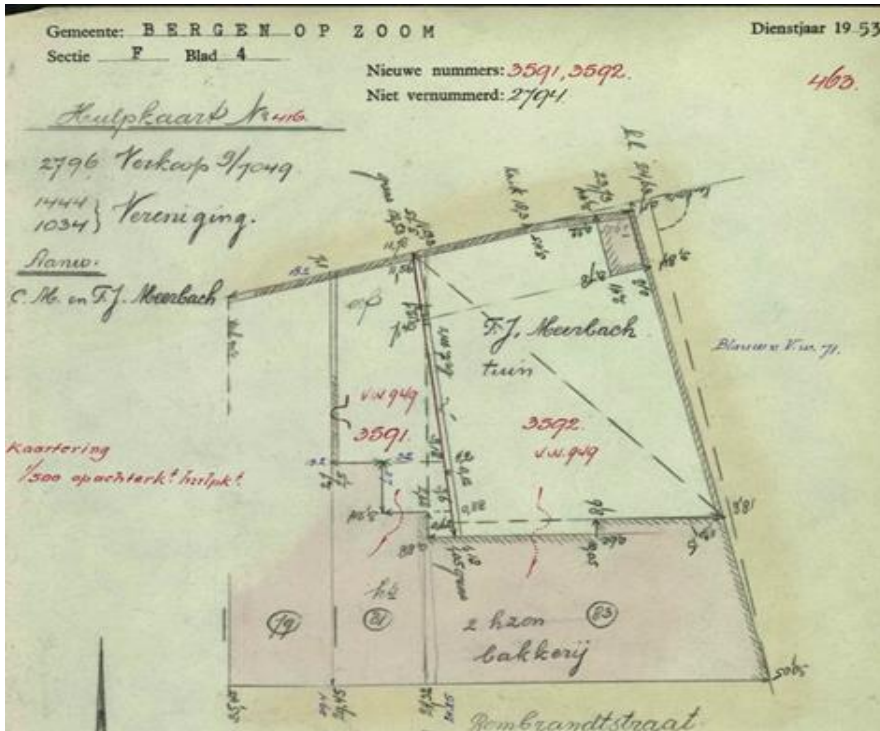
Dat zelfs vele bloemen de heropening opfleurden blijkt uit deze Afbeelding 109 een bloemrijke foto aangeleverd door Karel Meerbach, kleinzoon van Cornelis Meerbach

Herinneringen aan de winkel aan de hand van bovenstaande foto zijn aangereikt bij mails.

Op 27 oktober 2021 verhaalt Louis Raaijmakers, een buurjongen die schuin tegenover de winkel naast de kerk woonde : “Wat nou net ontbreekt is aan de rechterkant de kast met laden met een venstertje waar het snoep in zat. Maar ja, dit was ook voor de grote mensen.”

Op 28 oktober 2021 de zoon Karel van Frans Meerbach : “Mijn leven lang stond de ladenkast met bonbons links, daarachter (tegen de wand) waren rekken met snoep zoals spekken, lolly's, dropsnippers en staven, zakjes manna van de Faam enz. Dus links van de bloemenzee naast de deur van de woonkamer. Als je dan 2 stappen naar achter deed dan zag je tegen de woonkamerwand de 3 rijen met koekblikken met glazen doorkijk deksels.”

Louis Raaijmakers stuurt op 30 oktober 2021 een aanvulling: “Het staat mij bij dat als je binnenkwam dat je dan tegen een toonbank aanliep en dat in die toonbank laden met snoep zaten met een glazen front waardoor je gemakkelijker kon kiezen. Jouw moeder, Karel, was trouwens een heel vriendelijk mens. ik kwam er graag voor brood ensnoep. Ik zie ook jouw vader Frans nog vanuit de bakkerij de winkel binnenkomen. Leuke herinneringen”

Afbeelding 110 : Hulpkaart met metingen in februari 1952. De naam "C.M. Meerbach" is vermoedelijk de naam Cornelis Meerbach. Hij is de vader van F.J. (Franciscus) Meerbach. De nummers 79, 81 en 83 zijn de huisnummers van de panden aan de huidige Rembrandtstraat. Op nummer 83 bevinden zich dan twee huizen en bakkerij.

Cornelis Meerbach is op 1 januari 1956 overleden. Willem Kruf - opsteller van deze historie en geboren eind 1952 - herinnert zich de bakkerij uit zijn jonge jaren. Volgens Louis Raaijmakers, die aan de overkant woonde, is Frans (Franciscus Meerbach, zoon van Cornelis) uiterlijk in 1968 met de bakkerij gestopt.

Naamlijst voor den interlocalen telefoondienst en nogmaals advertenties

In 1936 zet Cornelis Meerbach een bakkerij bemand door zoon Carolus te huur en te koop op de Wouwseweg. Op dit adres is er telefoon volgens Naamlijst voor den interlocalen telefoondienst 1932 (afbeelding 111). Op Borgvliet is er pas telefoon in 1935 volgens de zelfde naamlijst van 1935. In 1937 staat alleen de Rembrandtstraat nog in de naamlijst.

Meerbach, C. M. Bakkerij, Rembrandtstr. 83	548
Meerbach, K. Banketfabr., Wouwseweg. 98	455

Afbeelding 111 : Namen, adressen en telefoonnummers op de "naamlijst voor den interlocalen telefoondienst 1932" van bakkers Cornelis (vader) en Carolus (zoon) Meerbach.

Cornelis Meerbach is nog bakker op Borgvliet op 31 december 1938 en in 1940 volgens Naamlijst voor den interlocalen telefoondienst 1940, 1941 en 1942. In de Naamlijst voor den interlocalen telefoondienst staat vanaf 1943 zijn zoon Franciscus Meerbach vermeld, maar niet alleen als brood- en beschuitbakker.

TE HUUR: ruime modern ingerichte **BAKKERIJ** (20x7 M.) met heete lucht-heet water oven;
TE KOOP: Deegkneed-, eiwitkluts-, bitterkoekjesspuit-, uitrol- en vorm en opzetmachine (speculaas en koekjes), amandelmolen, bakplaten en drie. zieler. 18747
 Te bevragen bij **C. M. MEERBACH**, Rembrandtstraat 83, **NIEUW BORGVLJET**.

Dagblad van Noord-Brabant, 25-04-1936.

548 Meerbach, Fr. Br.- en besch.b., levensm.bedr., Rembrandtstr. 83.

B. M. MEERBACH, luxe brood- en banketbakkerij, Nw. Borgvliet, wenst vrienden en begunstigers een **ZALIG NIEUWJAAR**

De Volkskrant, 31-12-1938.

Afbeeldingen 112, 113 en 114 : Bakkers Cornelis (vader) en Franciscus (zoon) Meerbach in twee advertenties en op de "naamlijst voor den interlocalen telefoondienst".

Bronnen

Archieven (dossiers, beeldbank, microfiches kranten c.a.) van West-Brabants Archief

Kadaster (artikelleggers, hulpkaarten en veldwerk)

Website Delpher kranten en boeken

Carolus Tuinman (1727). *Spreekwoordenboek*

https://books.google.nl/books?id=IDA1POpQgGUC&printsec=frontcover&hl=nl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false